

Territori, exclusió social i polítiques d'inclusió.

El cas de Girona.

Bellaterra, maig de 2008

Àrea d'Inclusió social i ciutadania
Institut de Govern i Polítiques Públiques

Direcció:
Ismael Blanco
Joan Subirats

Recerca:
Jordi Bonet i Martí

Amb el suport de:

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

IGOP
Institut de
Govern i
Polítiques
Públiques

FUNDACIÓ
Jaume
BOFILL

Fundació
Cardener
Pi
Sunyer
d'estudis
autonòmics
i locals

Ajuntament de Girona
Àrea de Polítiques Socials i Cooperació

MRA
Campus UAB
08193 Bellaterra
+34 93 586 88 16

Escola de polítiques socials i urbanes
Urrutia, 17
08042 Barcelona
+34 93 407 62 03

<http://igop.uab.cat>
gr.igop@uab.cat

SUMARI

1. Presentació	3
1.1 Objectius de la recerca i debat teòric en la que s'inscriu	3
1.2 Selecció dels territoris objecte d'estudi	4
1.3 Metodologia emprada.....	5
2. Informe sobre la ciutat de Girona.....	7
2.1 Evolució socio-demogràfica	7
2.2 Estructura de les llars.....	10
2.3 Nivell d'instrucció.....	12
2.4 Estructura socioeconòmica	12
3. Anàlisi des barris de la ciutat	14
3.1 SANTA EUGÈNIA-CAN GIBERT	18
3.1.1 Síntesi històrica	19
3.1.2 Diagnosi:.....	20
3.1.3 Estructura urbana	22
3.1.4 Esfera del mercat	24
3.1.5 Esfera redistributiva.....	26
3.1.6 Esfera de reciprocitat.....	27
3.1.7 Perfils d'exclusió social detectats	28
3.2 PONT MAJOR.....	30
3.2.1 Síntesi històrica	31
3.2.2 Estructura urbana	33
3.2.3 L'esfera del mercat	37
3.2.4 L'esfera redistributiva	37
3.2.5 l'esfera de reciprocitat	38
3.2.6 Perfils d'exclusió social detectats	39
4. Anàlisi de les trajectòries d'exclusió social	40
4.1 Joves en situació de fracàs escolar i dificultats d'inserció laboral	40
4.1.1 Descripció del target en el barris.....	40
4.2.2 Procés de selecció del target	40
4.2.3 L'anàlisi de les trajectòries.....	40
4.1.4 Les fonts de suport social.....	42
4.1.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats.....	43
4.1.6 Diferències observades entre barri cèntric i barri perifèric.	43

4.2 Migrants en situació irregular	44
4.2.1 Descripció del target en el barris	44
4.2.2 Procés de selecció del target	45
4.2.3 L'anàlisi de les trajectòries	45
4.2.4 Les fonts de suport social	46
4.2.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats	47
4.2.6 Diferències entre barri cèntric i barri perifèric	47
4.3 Dones monoparentals	48
4.3.1 Descripció del target en el barris	48
4.3.2 Procés de selecció del target	48
4.3.3 L'anàlisi de les trajectòries	49
4.3.4 Les fonts de suport social	50
4.3.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats	51
4.3.6 Diferències observades entre barri cèntric i barri perifèric	52
4.4 Aturats de llarga durada	52
4.4.1 Descripció del target en el barris	52
4.4.2 Procés de selecció del target	53
4.4.3 L'anàlisi de les trajectòries	53
4.4.4 Les fonts de suport social	54
4.4.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats	54
4.4.6 Diferències entre barri cèntric i barri perifèric	55
4.5 Gent gran	55
4.5.1 Descripció del target en el barris	55
4.5.2 Procés de selecció del target	55
4.5.3 L'anàlisi de les trajectòries	56
4.5.4 Les fonts de suport social	56
4.5.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats	57
4.5.6 Diferències entre barri cèntric i barri perifèric	58
5. Conclusions de l'estudi i recomanacions	59
6. Bibliografia	62

ÍNDEX TAULES

Taula 1 Evolució població ciutat	8
Taula 2: Origen població migrant	8
Taula 3: Distribució de la població per grups d'edat	8
Taula 4: Estructura d'edats. Envel·liment i dependència	9
Taula 5: Estructura d'edats. Sèrie temporal (1990-2005)	9
Taula 6: Llars segons el nombre i tipus de nucli (2006)	10
Taula 7 Tipologia de la llar	11
Taula 8: Nivell d'instrucció	12
Taula 9: Renda familiar Disponible Bruta Base 2000. Índex	12
Taula 10: Atur registrat (sèrie temporal)	13
Taula 11: Evolució població barris	15
Taula 12. RFBd per habitant i barri	16
Taula 13: Evolució població Pont Major. Sèrie Temporal	30
Taula 14. Nivell d'Instrucció a Pont Major	31

ÍNDEX GRÀFICS

Gràfic 1: Estructura de les llars	11
---	----

1. Presentació

L'informe que presentem a continuació s'emmarca en la recerca "*Exclusió Social Urbana i Polítiques d'Inclusió. Una anàlisi comparada entre diversos contextos urbans a Catalunya*". Es tracta d'una recerca comparada sobre processos d'exclusió social urbana, barris desafavorits i polítiques d'inclusió a les principals ciutats catalanes (Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida), realitzada per un equip de recercadors i recercadores de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP)¹ de la Universitat Autònoma de Barcelona i amb la col·laboració de la Fundació Jaume Bofill, la Fundació Pi i Sunyer, l'Ajuntament de Lleida i l'Ajuntament de Girona. A més a més, aquest projecte es coordina amb la recerca EXURB – SEJ2004-01 *Exclusión Social Urbana en España. Bases Conceptuales y Análisis Comparado* - , finançada pel *Ministerio de Educación y Ciencia* en el marc del *Plan Nacional de Investigación Científica, Desarrollo e Innovación Tecnológica* i duta a terme per cinc equips universitaris de recerca catalans i espanyols² entre desembre de 2004 i desembre de 2007. Per tant, parlem d'un seguit de projectes de recerca que s'han realitzat en paral·lel i que tenen com a finalitat comuna explorar la dimensió territorial de l'exclusió social i les polítiques d'inclusió a les ciutats catalanes i espanyoles, observant pautes de similitud i diferència entre elles.

Concretament, en aquest informe s'exposen els resultats específics de la ciutat de Girona. En primer lloc, s'expliquen breument els plantejaments teòrics i metodològics generals de la recerca. Seguidament, es detallen els resultats de la recerca a Girona: comencem identificant les grans dinàmiques de transformació experimentades per la ciutat en els darrers 30 anys, emfasitzant l'emergència de nous factors de risc social; seguidament, fem un diagnòstic de la situació de dos barris desafavorits, partint d'un model d'anàlisi que hem anomenat "Estructura d'Oportunitats Territorials"; per últim, analitzem com diferents col·lectius socials vulnerables interactuen amb el barri on viuen, intentant esbrinar fins a quin punt el barri contribueix de forma significativa o no a la seva condició de vulnerabilitat social.

1.1 Objectius de la recerca i debat teòric en la que s'inscriu

La línia de recerca en la que s'ubica aquest informe s'inscriu en els actuals debats polítics i acadèmics al voltant de la dimensió territorial de l'exclusió social. La rellevança del territori com a factor explicatiu de processos d'exclusió social forma part de l'agenda científica internacional en els àmbits d'estudi de la pobresa i l'exclusió

¹ Els membres de l'equip són: Gabriela del Valle, Jonatan Sánchez, Jordi Bonet i Uladimir Valdez. Aquest equip ha treballat sota la direcció conjunta de Joan Subirats i Ismael Blanco.

² Aquests equips estan vinculats a les diferents ciutats que són objecte d'estudi de la recerca: Barcelona, Madrid, Bilbao, Múrcia i Sevilla. Les institucions implicades en aquesta recerca són: l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona; la Unidad de Políticas Comparadas del CSIC i la Universidad Rey Juan Carlos de Madrid; la Universitat del País Basc; la Universitat de Múrcia; el Instituto de Desarrollo Regional de Sevilla.

social urbana. Així, doncs, teories sorgides durant la dècada dels 80 i els 90 que semblaven circumscrites a les dinàmiques de transformació de les ciutats nord-americanes (gentrificació, segregació residencial, renaixença urbana, ciutat dual...) comencen a ser incorporades en debat acadèmic europeu i fins i tot fonamenten programes públics d'intervenció urbana desenvolupats en les ciutats europees. Tanmateix, considerem que la manca d'estudis locals urbans comparats, tant dins l'àmbit català com l'espanyol, ha comportat que sovint s'hagin traslladat acríticament a la nostra realitat hipòtesis teòriques elaborades en contextos anglo-saxons o propis d'altres països de l'Europa continental. La recerca que estem realitzant, per tant, ens hauria de permetre aprofundir en el coneixement de l'exclusió social urbana en el context català i, en últim terme, inferir-ne certes especificitats respecte la situació d'altres països europeus.

La revisió bibliogràfica i documental realitzada ens ha permès constatar que, certament, en els darrers anys hi ha hagut a Catalunya un augment d'estudis de diagnòstic social de zones urbanes en dificultat. Tanmateix, la gran majoria d'aquests diagnòstics estan orientats al disseny i/o implementació de programes o plans concrets d'intervenció en el territori (Plans Comunitaris, Plans Integrals, projectes de regeneració en el marc de la Llei de Barris...) i, en canvi, no tenen per finalitat produir coneixement empíric comparat ni molt menys coneixement teòric sobre dinàmiques d'exclusió social urbana observades.

Amb la present recerca, per tant, pretenem augmentar el nostre coneixement sobre les dinàmiques de l'exclusió social urbana a Catalunya i confrontar-lo amb els debats teòrics internacionals, sense perdre de vista que els seus resultats puguin resultar útils per a la seva incorporació en el disseny de polítiques d'inclusió socio-espacial.

El factor territorial ocupa un lloc predominant en les nostres preguntes de recerca. Connectant amb el debat teòric internacional sobre els anomenats "efectes de barri" (*neighborhood effects*), ens estem preguntat sobre l'efecte que té el factor territorial en les trajectòries d'exclusió – inclusió de les persones que hi resideixen. En aquest sentit, hem optat per a considerar el territori no com un mer receptacle on tenen lloc les interaccions socials, sinó com una estructura dinàmica i complexa d'oportunitats que involucra l'acció de tres esferes (l'esfera econòmico-productiva, l'esfera comunitario-social i l'esfera administrativa estatal) amb una forta influència sobre el benestar i les oportunitats vitals de les persones que habiten aquest territori.

1.2 Selecció dels territoris objecte d'estudi

Partint d'aquest enfocament, hem considerat adient centrar l'estudi en l'escala del barri, incorporant, però, l'anàlisi de la relació del barri amb la resta de la ciutat, així com amb les dinàmiques de canvi metropolitanes. Considerem que el barri és un context adequat per a l'anàlisi de l'exclusió social urbana en tant que representa l'àmbit social d'interacció més pròxim a les poblacions que l'habiten; és reconegut simbòlicament i en molts casos administrativament com a ens social particular, en

funció de la seva configuració urbanística, la tipologia d'edificis i els perfils de persones que l'habiten, els usos que s'hi localitzen i la seva història passada i recent³

La nostra recerca parteix d'una distinció de tipus de barris en dificultat prou consolidada teòricament i empírica: la distinció entre barris pertanyents a centres històrics degradats i barris pertanyents a perifèries urbanes construïdes (en part o totalment) durant el període d'industrialització fordista per allotjar les poblacions d'origen immigrant espanyol de la dècada dels 50' a 70'. Aquests dos tipus de barris corresponen als barris que tant en els estudis internacionals com espanyols han estat definits com a barris “desafavorits” o “en dificultat”.

La selecció dels barris dins de cada tipus s'ha realitzat en funció d'una anàlisi dels indicadors de desigualtats socio-espacials entre els diferents barris de la ciutat i d'acord amb les administracions municipals amb qui s'ha signat conveni a partir d'entrevistes amb regidors i tècnics de serveis socials.

Així, doncs, els barris escollits a cada ciutat han estat els següents:

CIUTAT	BARRI CÈNTRIC	BARRI PERIFÈRIC
Barcelona	Barceloneta	Ciutat Meridiana
Girona	Santa Eugènia – Can Gibert	Pont Major
Lleida	Barri Antic	La Mariola
Tarragona	Part Alta	Bonavista

Cal destacar que entre els barris escollits, un de cada ciutat és objecte actualment d'intervenció urbana a partir de la seva incorporació en la Llei de Barris: Ciutat Meridiana (Barcelona); La Mariola (Lleida); Santa Eugènia (Girona) i Part Alta (Tarragona). Considerem que aquest fet confereix un important valor afegit a la recerca.

1.3 Metodologia emprada

La pregunta bàsica de recerca a la que intentem respondre amb aquesta recerca comparada pot ser formulada en els següents termes: “En quina mesura l'estructura d'oportunitats d'un barri en dificultat afecta diferencialment a les trajectòries d'exclusió/inclusió social dels col·lectius socials vulnerables que l'habiten?”. És a dir, es tracta d'una pregunta que pretén respondre a com territoris diversos (en el nostre cas un barri cèntric degradat i un de perifèric desafavorit) ofereixen oportunitats

³ No obstant això, un dels problemes que hem hagut d'afrontar és la manca de dades estadístiques actualitzades desagregades a nivell de barri, mancança que ha intentat ser suplerta a partir de les dades ofertes pels diagnòstics previs, quan aquests eren existents o accessibles, i en cas negatiu, a partir de les entrevistes exploratòries realitzades a agents socials del territori, que ens han aportat una perspectiva qualitativa que supeix, en part, la manca de dades estadístiques.

diferents als diferents col·lectius socials desfavorits que l'habiten. Identifiquem doncs en la nostra recerca dues variables: una explicativa (el territori entès com a estructura d'oportunitats) i una resposta (la trajectòria d'exclusió/inclusió dels col·lectius vulnerables).

En el procés de recollida de dades que hem seguit a totes les ciutats estudiades cal distingir entre dues grans fases:

La **primera fase**, orientada a l'anàlisi de les dinàmiques de canvi urbà experimentades per cadascuna de les ciutats objecte d'estudi, així com a l'anàlisi del context socio-espacial específic de cadascun dels barris escollits per cada ciutat. En aquesta fase, les dades obtingudes provenen dels tres tipus de fonts: estadístiques secundàries, documentació (fonts gràfiques i escrites) i entrevistes. Les entrevistes exploratòries realitzades en aquesta fase s'han realitzat a: càrrecs polítics de les àrees de Serveis Personals dels respectius ajuntaments de cada municipi; tècnics de l'àrea i dels equips de serveis socials d'atenció primària; responsables i tècnics d'àrees de salut i de dinamització comunitària; associacions veïnals, culturals i de comerciants; organitzacions del tercer sector prestadores de serveis; institucions educatives; i institucions religioses presents al barri.

La **segona fase** s'ha fonamentat en la realització d'entrevistes en profunditat a persones representatives de diversos col·lectius socials vulnerables. Tot partint d'estudis previs desenvolupats per l'IGOP sobre perfils d'exclusió social urbana, hem seleccionat cinc col·lectius que representen els cinc perfils vulnerables més comuns a les ciutats espanyoles i catalanes: Joves en situació de fracàs escolar i dificultats d'inserció laboral, immigrants en situació irregular en tant que no disposen de permís de treball, aturats de llarga durada, dones amb càrregues monoparentals i persones grans amb trajectòries d'aïllament i vulnerabilitat relacional. En cada barri objecte d'estudi s'han realitzat dues entrevistes en profunditat a dues persones per cada perfil, atenent a criteris de variabilitat de gènere i origen quan aquests han estat rellevants. S'ha procurat diversificar els procediments de contacte amb entrevistats (Serveis Socials, associacions de barri, organitzacions del tercer sector,...) per reduir biaixos de selecció.

2. Informe sobre la ciutat de Girona

Girona és una ciutat ubicada el nord-est de Catalunya, capital de la comarca del Gironès i de la província del mateix nom. Té una superfície de 39,1 km² i la seva població l'any 2007 era de 92.186 habitants (INE). A resultes dels canvis en la localització industrial i dels fluxos de transport, Girona va canviar el seu antic rol de nus d'infraestructura viària (node ferroviari i viari de connexió amb França) i de concentració industrial de les comarques nord-catalanes (especialment en la seva zona nord Sarrià de Ter, Celrà i a l'oest dins el seu terme municipal, Can Xirgu), esdevenint en els darrers anys una ciutat orientada vers activitats terciàries que exerceix la capitalitat administrativa de les comarques col·lindants.

Girona disposa d'un àmbit d'influència directa i indirecta que arriba a les 200.000 persones, aglutinant al seu si un fort teixit de petites i mitjanes empreses del sector serveis, potenciada en els darrers anys per la seva redefinició com a destí turístic-cultural, arran de l'exitós procés de monumentalització del centre històric i de l'auge de l'Aeroport Girona-Costa Brava. Un altre element que ha contribuït al desenvolupament econòmic del municipi ha estat el seu nou perfil de ciutat universitària, a partir del fort creixement experimentat en els darrers anys per la Universitat de Girona, que ha portat un augment de la població resident de caràcter temporal (estudiants), així com dels serveis associats a aquest perfil de població (allotjament, restauració, oci,...).

2.1 Evolució socio-demogràfica

Girona s'ha caracteritzat durant els darrers anys per un creixement sostingut de població, paral·lel al guany de sòl edificable en terrenys anteriorment dedicats a activitats agrícoles i industrials (Mercadal, Eixample,...).

No obstant això, els indicadors demogràfics actuals queden lluny de les previsions de 400.000 habitants estimats per l'any 2000 en el Pla d'Ordenació Urbanística de 1971. Aquesta reorientació de la tendència, ha estat el fruit d'abandonar el projecte de construcció d'una "Gran Girona", partint de l'annexió dels municipis col·lindants (Salt, Sarrià de Ter, Sant Daniel, Palau, Santa Eugènia), i que es va saldar amb la desannexió municipal de Salt i Sarrià de Ter en l'inici del període d'ajuntaments democràtics. Tot i així, la política de construir "una ciutat petita i delicada" ha anat en detriment de la vertebració metropolitana, el que es visibilitza amb un dèficit de planificació supramunicipal que respongui coherentment a les dinàmiques territorials (econòmiques, poblacionals,...).

Taula 1 Evolució població ciutat

	2002	2003	2004	2005
POBLACIÓ	77.475 hab.	81.220 hab.	83.531 hab.	86.672 hab.
DENSITAT	1.924,7 hab./km2	1.981,5 hab./km2	2.077 hab./km 2	2.214,4 hab./km 2

Font: Idescat (2006)

L'augment de població experimentat en els darrers anys (veure taula 1) es basa tant en la capacitat d'atracció residencial de persones que viuen a les comarques veïnes, població estudiantil i ocupada, com en l'augment de població d'origen migrant, que s'instal·la a la ciutat donades les oportunitats de feina que ofereix el sector serveis, especialment en els sectors de la restauració, cuidats, neteja, i el de la construcció (un dels sectors que ha experimentat un més fort creixement en els darrers anys a conseqüència del boom immobiliari i la promoció turística de les comarques gironines.) Entre les àrees geogràfiques d'origen de la població migrant, cal destacar el continent americà (especialment regió andina i Carib) i el continent africà (Magrib i Senegàmbia).

Taula 2: Origen població migrant

Immigració exterior segons continent de procedència Girona (2005)							
Resta de la UE	Resta d'Europa	Àfrica	Amèrica	Àsia	Oceania	No consta	Total
370	458	659	1.179	158	0	6	2.830

Font Idescat (2006)

Aquest creixement de la població migrant ha derivat en la generació d'una economia de serveis (locutoris, botigues de queviures, petit comerç al detall, serveis d'assessoria jurídica) orientada a les poblacions d'origen migrant i localitzada quasi exclusivament al barri de Santa Eugènia i a una part del barri de Sant Narcís. Tal i com exposarem més endavant, la promoció econòmica enfocada a la població migrant, correctament orientada des de polítiques d'activació pot evitar-ne la seva guetificació i esdevenir alhora una oportunitat per a la regeneració del teixit comercial dels barris, esdevenint un jaciment d'ocupació i un mitjà d'arrelament territorial.

Taula 3: Distribució de la població per grups d'edat

Població per grups d'edat	2004	2001	1996	1991	1986	1981
0-14	13.499	11.621	11.864	13.803	16.059	23.447
15-64	57.954	51.690	48.381	45.192	42.687	54.188
65-	12.078	11.568	11.292	9.661	8.248	8.987

Font. Idescat (2006)

Si analitzem la piràmide poblacional gironina, en destaca un eixamplament de les franges d'edat mitjana, un creixement de la població gran i un escurçament de la població jove. Tal i com pot veure's en la taula 3, en els darrers anys la cohort 0-14 ha anat minvant, a excepció de l'últim quinquenni on s'observa una repuntada, causada per l'augment de la taxa de natalitat autòctona, afavorida per la benaurança econòmica, i per l'arribada de població migrant.

Taula 4: Estructura d'edats. Envel·liment i dependència

	% 0 a 15 anys	% 16 a 64 anys	% >65 anys	Índex envel·liment	Índex de sobreenvelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global
Girona	17,57	68,71	13,72	83	13	24	20	43
Gironès	17,47	68,46	14,06	86	12	24	20	44
Catalunya	15,38	68,05	16,57	114	11	21	24	45

Font: Idescat (2006)

Tot i que Girona presenta un índex d'envel·liment inferior al català (taula 4), hi destaca el fet que l'índex de sobreenvelliment sigui superior, i que aquest hagi anat creixent progressivament en els darrers anys, tal i com mostra la sèrie temporal (taula 5).

Ens trobem doncs, amb una concentració important de població sobreenvellida, que pot precisar atenció especial i es concentra a determinats barris de la ciutat (Barri Vell, Santa Eugènia, Pont Major,...). En aquests casos, cal afegir a la presència de població sobreenvellida les dinàmiques de mobilitat residencial, especialment significatives en els dos barris objecte d'estudi, que poden produir l'allunyament de les xarxes familiars de referència, agreujant així la situació de vulnerabilitat de la gent gran.

Taula 5: Estructura d'edats. Sèrie temporal (1990-2005)

Any	% 0 a 15 anys	% 16 a 64 anys	% 65 anys i més	Índex d'envel·liment	Índex de sobreenvelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global
2005	17,57	68,71	13,72	83	13	24	20	43
2004	17,53	68,47	14	85	13	24	20	44
2003	17,49	68,07	14,44	88	12	24	21	45
2002	17,31	67,77	14,92	92	12	24	22	45
2001	17,14	67,54	15,32	95	12	23	22	46
2000	17,28	67,42	15,31	95	11	24	22	46
1999	17,36	67,35	15,29	94	10	24	22	46
1998	17,49	67,3	15,21	94	10	24	22	46
1997	17,79	67,32	14,89	90	10	24	22	46
1996	17,98	67,26	14,77	89	10	24	22	46
1995	18,43	66,93	14,64	87	10	25	21	46
1994	19,05	66,42	14,53	83	9	26	21	47
1993	19,8	65,8	14,41	80	10	27	21	48
1992	20,55	65,19	14,26	76	10	28	21	49
1991	21,33	64,55	14,12	73	10	29	21	51
1990	22,09	63,98	13,93	68	9	31	21	52

Font: Idescat

En la taula 5, la sèrie temporal ens mostra com mentre l'índex d'envel·liment, després d'una repuntada forta a principis dels anys 2000 tendeix a estabilitzar-se, l'índex de sobreenvelliment presenta un creixement lineal sostingut en l'interval observat. Aquesta tendència, hauria de servir-nos com a indicador de la necessitat de reforçar les polítiques d'acció social i comunitària les necessitats d'aquesta cohort d'edat. Una

dada que no apareix reflectida en les estadístiques, però apareix com un element emergent en les entrevistes i observacions realitzades al territori és el creixent nombre de població envellida que viu sola, allunyada de les seves xarxes familiars amb contactes esporàdics o nuls amb les mateixes. Aquest representa un dels perfils que concentra un major nombre de factors de vulnerabilitats, accentuats per la seva invisibilització social.

2.2 Estructura de les llars

L'anàlisi de l'estructura de llars gironines es diferencia de la catalana per un major nombre llars unipersonals (veure taula 6). Aquest fet podria estar relacionat tant amb el creixement del nombre de població envellida i sobreenvellida en situació de viduïtat , però també amb les transformacions de les estructures de les llars (així, en els darrers anys s'experimenta a nivell global un creixement de les persones joves i de mitjana edat que viuen en llars unipersonals) i també amb la tendència associada de canvis en l'estructura socio-econòmica i del mercat immobiliari que afavoreixen la mobilitat residencial.

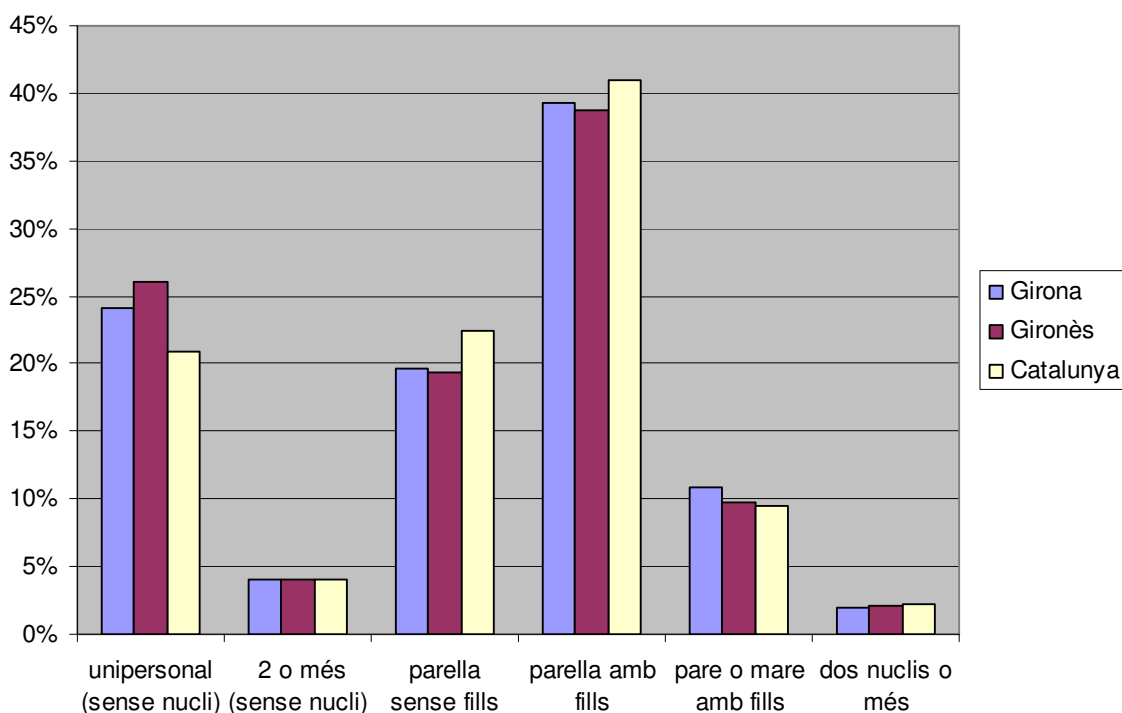
Taula 6: Llars segons el nombre i tipus de nucli (2006)

	Sense nucli		Amb nucli				Total
	1 persona	2 o més	parella sense fills	parella amb fills	pare o mare amb fills	dos nuclis o més	
Girona	24,1%	4,1%	19,7%	39,3%	10,8%	1,9%	27.689
Gironès	26%	4%	19,3%	38,8%	9,7%	2,1%	50.800
Catalunya	20,9%	4%	22,4%	41%	9,5%	2,2%	2.315.856

Font: Idescat (2006)

El percentatge de dos nuclis familiars o més compartint llar, se situa per sota del referit al conjunt de Catalunya. En aquest sentit, malgrat en alguns dels barris puguin haver-se detectat situacions d'amuntegament, aquest no representa una dada significativa que hagi aparegut a les entrevistes realitzades a Santa Eugènia i Pont Major.

Gràfic 1: Estructura de les llars

Font : Idescat (2006)

El règim de tinença de l'habitatge a Girona (veure taula 7) és majoritàriament de compra, experimentant en els darrers anys un augment de preus, especialment en la zona del barri vell, que es troba sotmesa a un procés creixent de gentrificació, amb l'arribada de classes benestants, algunes d'elles forànies, que opten per instal·lar-se en la zona, que ha esdevingut un dels barris més atractius residencialment, generant-se un fenomen de substitució residencial.

En els dos barris analitzats, Santa Eugènia i Pont Major, el règim de tinença és majoritàriament de compra, amb un percentatge superior de lloguer a Santa Eugènia respecte a Pont Major, tal i com s'extreu de les entrevistes exploratòries. Considerem que aquest fet pot ser un factor explicatiu de per què tant Santa Eugènia com Pont Major no actuen com a barris de primera acollida de població migrant.

Taula 7 Tipologia de la llar.

Propietat			Lloguer i altres			
Per compra pagada	Per compra amb pagaments pendents	Per herència o donació	De lloguer	Cedida gratis o a baix preu	Altra forma	Total
11.831	9.530	784	4.289	306	949	27.689
42,7%	34,4%	2,8%	15,5%	1,1%	3,4%	100%

Font: Cens 2001

2.3 Nivell d'instrucció

Respecte al nivell d'instrucció (taula 8), aquest és clarament superior al promig català, destacant-hi un elevat nombre de titulats de grau mig i superior 18,6% que contrasta amb el 12,8% autonòmic. Aquest elevat nombre de titulats superiors, pot esdevenir un actiu important de capital humà en el desenvolupament econòmic del municipi, en tant que representa la presència d'un contingent laboral format i qualificat per les necessitats d'una economia terciaritzada, com és el cas de la gironina. Tanmateix, el revers d'aquesta situació és una tendència a la sobrequalificació associada a la precarietat laboral (el desenvolupament d'ocupacions inferiors a la qualificació professional dels ocupats).

Taula 8: Nivell d'instrucció

Població segons nivell d'instrucció. Recòmptes. Població de 10 anys i més (2001)									
	No sap llegir o escriure	Sense estudis	Primer grau	ESO; EGB Batx. Elemental	FP grau mitjà	FP grau superior	Batxillerat superior	Diplomatura	Llicenciatura i doctorat
Girona	2,4 %	8,6 %	22,6 %	25,2 %	4,7 %	4,7 %	13,2 %	8,5%	10,1%
Gironès	2,3 %	10,3 %	25,3 %	27,1 %	5 %	4,3 %	11,5 %	6,8%	7,3%
Catalunya	2,3 %	11,5 %	26,2 %	25,6 %	5,4 %	5,3 %	11 %	6,1%	6,7%

Font: Cens 2001

2.4 Estructura socioeconòmica

Girona, comparativament és la capital de província catalana menor poblada, així com una de les ciutats amb nivell de vida més alt, representat per un baixa taxa d'atur, alta taxa d'ocupació femenina, un nivell d'estudis superior a la resta del país i una Renda Familiar Disponible superior a la mitjana catalana (taula 9).

Taula 9: Renda familiar Disponible Bruta Base 2000. Índex

Any	RFDB	RFDB per habitant	
	Milers d'euros	Milers d'euros	índex Catalunya=100
2002	1.269.184	16	126,7
2001	1.164.943	15,3	125
2000	1.096.090	14,7	124,7

Font: Idescat

D'altra banda, cal assenyalar que si analitzem la distribució de renda entre municipis de l'àrea metropolitana i dels barris de la ciutat, s'observa una dispersió menor que a d'altres ciutats, i un índex (126,7) clarament superior en relació al conjunt autonòmic.

La taxa d'atur a Girona es situa en el 6,6% (2006) la mateixa taxa que la resta de Catalunya, Tanmateix, una de les característiques de l'estructura socio-econòmica és l'elevada taxa d'ocupació femenina. Tot i que durant anys, Girona ha estat considerada una de les ciutats catalanes amb una menor taxa d'atur, els recents canvis en els càlculs adoptats a l'EPA han fet aflorar un atur superior a l'esperat. En aquest sentit,

cal tenir en compte que una desacceleració del mercat immobiliari pot suposar un augment de la taxa d'atur, especialment en aquells col·lectius poblacionals vinculats a la construcció, especialment població migrant i joves amb baixa qualificació laboral.

Taula 10: Atur registrat (sèrie temporal)

	Homes	Dones	Total
2004	1.023	1.219	2.242
2003	903	1.200	2.103
2002	885	1.189	2.074
2001	786	1.222	2.008
2000	733	1.145	1.878
1999	773	1.249	2.022
1998	949	1.357	2.306

Font: Idescat

Si analitzem la sèrie temporal (taula 10), s'observa un atur femení superior al masculí en tot l'interval considerat, el que és també un indicador de l'elevada taxa d'ocupació femenina del municipi, tanmateix podem observar també un creixement sostingut de l'atur masculí en els darrers anys, mentre l'atur femení tendeix a estabilitzar-se.

No obstant això, cal diferenciar atur de precarietat. Actualment, tal i com posen de relleu diferents estudis, les principals problemàtiques laborals es troben associades al fenomen de la precarietat (sous baixos, treballs inestables en sectors desqualificats, dificultats per a la requalificació i la promoció laboral,...) Tal i com corrobora el nostre estudi, els perfils més afectats per aquesta situació de precarietat són la gent jove amb un nivell d'instrucció insuficient, obligada a recórrer a treballs temporals i precaris, el que dificulta la seva posterior emancipació residencial i qualificació/promoció professional, la població migrant que es veu obligada a accedir al mercat laboral en els sectors més desregulats (construcció, treball agrícola, cuidat, neteja,...), i les persones que per diferents circumstàncies de la seva trajectòria vital (malaltia, monoparentalitat,...) han vist truncada la seva vida laboral. En tots els targetes analitzats, s'observa una major incidència de la precarietat laboral en les dones que en els homes.

Actualment, les feines desqualificades a les que accedeix la població gironina no es redueixen al seu terme municipal, tal i com s'ha posat de relleu en les entrevistes, el que obliga a desplaçar-se majoritàriament mitjançant l'ús del transport privat, ja sigui per què no es disposa d'un transport públic que enllaci entre la zona de residència i la zona de treball, o per una cultura de la mobilitat associada a l'ús del cotxe.

3. Anàlisi des barris de la ciutat

La vertebració urbana de Girona s'ha realitzat de nord a sud a partir de l'eix ferroviari, unint en un mateix teixit urbà el barri vell i Montolivi. Arran de l'arribada dels ajuntaments democràtics, Girona ha estat objecte d'una profunda transformació urbana que ha tingut el seu epicentre en la regeneració del barri vell a partir d'una estratègia de monumentalització del seu centre històric duta a terme principalment durant l'etapa de govern de Joaquim Nadal (PSC) i que va significar la definitiva modernització de la ciutat. Des de l'any 2002 l'alcalde és Anna Pagans (PSC), encapçalant un govern de coalició on hi participa IC-EV i ERC des de 2003.

Respecte a la seva divisió administrativa i geogràfica, Girona es troba dividida en nou districtes (Nord, Sud, Est, Oest, Montjuïc, Centre, Eixample, Can Xirgu i Santa Eugènia) i 19 barris respectivament. Geogràficament la ciutat es diferencia en quatre grans zones (nord, sud, est, oest) separades per les barreres naturals del Ter i l'Onyar, així com la barrera física de la via del ferrocarril que travessa la ciutat de nord a sud.

Si analitzem la població per barris, observem que la majoria de la població es concentra en un contínuum urbà que uneix els barris de l'Eixample, Santa Eugènia-Can Gibert, Sant Narcís i Devesa-Mercadal. Analitzant el creixement poblacional dins l'interval 1996-2003 no s'observen grans diferències, excepte en el cas de Devesa Mercadal i Palau, donades les recents reurbanitzacions, i en el cas de Santa Eugènia-Can Gibert que respondria a una creixent densificació del barri a partir de la instal·lació de població d'origen migrant, a la que pararem esment en l'apartat específic.

Taula 11: Evolució població barris

BARRI	1996	1999	2003	Var 1996-2003
BARRI VELL	2.703 hab.	2.605 hab.	3.119 hab.	416 hab.
CAN GIBERT	1.256 hab.	1.740 hab.	1.831 hab.	575 hab.
CARME-V.ALEGRE	2.722 hab.	2.811 hab.	3.053 hab.	331 hab.
CASERNES	1.710 hab.	1.980 hab.	2.542 hab.	832 hab.
DEVESA-MERCADAL	4.779 hab.	5.340 hab.	5.961 hab.	1.182 hab.
EIXAMPLE	11.732 hab.	11.733 hab.	11.967 hab.	235 hab.
FONT DE LA PÒLVORA	2.084 hab.	2.084 hab.	1.957 hab.	-127 hab.
GERMANS SÀBAT-TAIALÀ	3.142 hab.	3.414 hab.	3.656 hab.	514 hab.
LA RODONA	4.655 hab.	4.819 hab.	5.568 hab.	913 hab.
MONTLIVI	3.798 hab.	4.141 hab.	4.346 hab.	548 hab.
MONTJUIC	2.108 hab.	2.276 hab.	2.384 hab.	276 hab.
PALAU	6.089 hab.	7.305 hab.	8.814 hab.	2.725 hab.
PEDRET	611 hab.	658 hab.	639 hab.	28 hab.
PONT MAJOR-CAMPDORÀ	2.720 hab.	2.601 hab.	2.719 hab.	-1 hab.
SANT DANIEL	625 hab.	638 hab.	643 hab.	18 hab.
SANT NARCÍS	6.111 hab.	6.161 hab.	7.052 hab.	941 hab.
SANT PONÇ-DOMENY	3.295 hab.	3.818 hab.	4.268 hab.	973 hab.
SANTA EUGÈNIA	8.657 hab.	9.458 hab.	11.043 hab.	2.386 hab.
VILA-ROJA	1.285 hab.	1.207 hab.	1.207 hab.	-78 hab.
TOTAL:	70.082 hab.	74.789 hab.	82.769 hab.	12.687 hab.

Font: Ajuntament de Girona

Si analitzem la distribució inter-barris de la renda familiar disponible, aquesta no presenta una gran variació, sobresortint en els quartils superiors el Barri Vell, Devesa-Mercadal, Eixample i Sant Daniel. En el quartil inferior trobaríem els barris de Pont Major, Santa Eugènia, Can Gibert, Vila Roja i Font de la Pólvora, aquest darrer amb una renda familiar disponible inferior a la mitjana catalana. Així doncs, podríem dir que la concentració de barris amb rendes baixes no presenta una pauta espacial marcada per un continuïum urbà, però tendeix a ubicar-se en els barris perifèrics de la ciutat.

Taula 12. RFBD per habitant i barri

Renta familiar bruta disponible per habitant i barri (en milions)			
BARRI	1996	1991	1981
BARRI VELL	1.826.710 ptas.	1.337.315 ptas.	367.093 ptas.
CARME-V.ALEGRE	1.787.248 ptas.	1.327.147 ptas.	
CAN GIBERT	1.423.843 ptas.	1.109.621 ptas.	
SANTA EUGÈNIA	1.589.774 ptas.	1.251.925 ptas.	361.722 ptas.
CASERNES	1.638.155 ptas.	1.235.055 ptas.	229.246 ptas.
DEVESA-MERCADAL	1.924.980 ptas.	1.426.850 ptas.	413.171 ptas.
EIXAMPLE	1.782.147 ptas.	1.334.104 ptas.	397.460 ptas.
FONT DE LA PÒLVORA	919.339 ptas.	704.013 ptas.	188.118 ptas.
GERMANS SÀBAT-TAIALÀ	1.471.066 ptas.	1.138.384 ptas.	352.278 ptas.
LA RODONA	1.679.446 ptas.	1.290.685 ptas.	387.188 ptas.
MONTLIVÍ	1.622.205 ptas.	1.195.028 ptas.	356.273 ptas.
MONTJUIC	1.818.957 ptas.	1.263.111 ptas.	389.221 ptas.
PEDRET	1.674.082 ptas.	1.286.313 ptas.	
PALAU	1.661.245 ptas.	1.166.798 ptas.	377.492 ptas.
PONT MAJOR-CAMPDORÀ	1.426.989 ptas.	1.072.819 ptas.	298.553 ptas.
SANT DANIEL	1.711.389 ptas.	1.323.023 ptas.	391.872 ptas.
SANT NARCÍS	1.627.403 ptas.	1.250.455 ptas.	386.710 ptas.
SANT PONÇ-DOMENY	1.603.293 ptas.	1.062.801 ptas.	303.094 ptas.
VILA-ROJA	1.461.017 ptas.	1.135.894 ptas.	299.368 ptas.
GIRONA:	1.680.007 ptas.	1.307.096 ptas.	361.645 ptas.

Font: Josep Oliver (2000) Es considera la mateixa renda per habitant als barris que el 1981 estaven agrupats

Cal afegir que aquesta benaurança recollida pels indicadors macroeconòmics ha comportant una certa invisibilització de l'existència de zones vulnerables i borses de marginació dins de terme municipal. De l'anàlisi de la distribució socio-espacial dels factors de vulnerabilitat i exclusió social en els barris gironins hem distingit dues tipologies de barris:

Podem concloure que la periferialització de determinats barris de la ciutat, i especialment la seva separació de la trama urbana, ha contribuït a accentuar els seus factors de vulnerabilitat. En aquest sentit, hi ha zones de la ciutat (Font de la Pòlvora i Vila Roja) que han accentuat la seva estigmatització social al romandre el seu caràcter perifèric i desconnectat; mentre altres zones (Pont Major) tot i no presentar elements d'estigmatització, correspondrien a la categoria social de barris oblidats, dels quals s'ignora gairebé la seva existència i la seva morfologia social.

Barris amb dificultats: Font de la Pòlvora i Vila-Roja.

Font de la Pòlvora i Vila Roja són dos barris que es troben situats al districte est de la ciutat. Estan format per 500 pisos construïts als anys setanta i s'hi accedeix per la carretera de Sant Feliu de Guixols. Es caracteritzen per concentrar un gran nombre de factors de pobresa i exclusió social, especialment punyent en el cas de Font de la Pòlvora.

Es tracta de dos barris que formen una mateixa àrea habitacional aïllada del seu teixit urbà. Es caracteritzen,

especialment la Font de la Pólvora per un alt percentatge de població d'ètnia gitana i amb un important grau d'estigmatització social, malgrat les accions d'afirmació positiva i de reconeixement desenvolupades per l'administració municipal. En aquests barris és on es concentra el menor nivell de renda i els majors índex de fracàs escolar, atur i absentisme escolar. Alhora existeixen xarxes d'economia delictiva, tràfic de drogues, especialment en la Font de la Pólvora.

Tanmateix, malgrat la seva proximitat física no podem abordar els dos barris com un conjunt: mentre la Font de la Pólvora presenta una acumulació de factors de vulnerabilitat molt intensa, Vila-Roja es trobaria a mig camí entre un barri desafavorit i un barri amb dificultats.

Barris vulnerables: Santa Eugènia, Pont Major i certes zones del barri de Sant Narcís.

Tots tres barris presenten una tendència a l'augment de factors de vulnerabilitat vinculats a la concentració de població nouvinguda en determinades zones, el que comporta un risc creixent de guetificació de l'escoles així com de determinats carrers o places. En el nostre estudi, ens hem centrat en Santa Eugènia i Pont Major, incorporant elements de diagnòstic de Sant Narcís, donada la seva proximitat a Can Gibert i el fet de compartir un mateix Pla d'Educació i Convivència. Per una anàlisi més detallada dels dos barris remetem als apartats corresponent (vid. Infra)

La selecció de barris objecte d'estudi:

La selecció es va dur a terme de forma consensuada amb la regidoria de Serveis Socials de l'Ajuntament. En aquest sentit, es va acordar que donada l'existència d'un important gruix d'estudis sobre Font de la Pólvora i Vila-Roja, la recerca es faria en els barris que presenten una tendència a l'augment de vulnerabilitat (Pont Major i Santa Eugènia-Can Gibert).

No obstant això, cal tenir en compte les següents apreciacions en referència a la metodologia general de l'estudi. Santa Eugènia no pot considerar-se pròpiament un barri cèntric degradat, al no estar inserida en l'estructura història de la ciutat i presentar blocs habitacionals, com p.ex. Can Gibert del Pla, més propis d'un barri perifèric.

Tanmateix, el motiu de no escollir el Barri Vell, és que les àrees que anteriorment podrien incloure's dins aquesta tipologia (carrer de la Barca, Plaça Sant Pere,...) han estat objecte d'una important renovació urbanística, havent-se erradicat les bosses de marginació que allí eren presents. En canvi, Santa Eugènia, en tractar-se d'un municipi agregat no pot ser considerat un barri de nova construcció, ja que disposa d'un important sentiment d'identitat històrica i simbòlica de pertinença, així com la seva proximitat a l'àrea de l'estació de ferrocarril, fet que li atorga una determinada centralitat.

En el cas de Pont Major, ens trobem també davant la dificultat de categoritzar-lo com a barri perifèric en el sentit de l'estudi. Si bé és clar que es tracta d'una perifèria física, per la seva llunyania envers el centre i l'absència d'elements de centralitat, el barri està

construït sobre un nucli habitacional d'origen medieval amb les construccions pròpies de l'urbanisme franquista (Grup Sant Jaume).

3.1 SANTA EUGÈNIA-CAN GIBERT

Santa Eugènia i Can Gibert del Pla⁴ conformen un contínuum urbà est-oest que s'estén des de el riu Güell fins a la frontissa de Santa Eugènia i que separa els termes municipals de Girona i Salt. La seva població total és de 10.288 (setembre de 2004) Es tracta d'un dels barris més densament poblats de Girona, 138 habitants per hectàrea, arribant a 400 si considerem les illes edificades. En aquest sentit una de les reivindicacions històriques ha estat la necessitat d'esponjament de la seva àrea interior i la dotació d'equipaments proporcional a la població que hi resideix.

Santa Eugènia, és un barri amb un important sentiment d'identitat comunitària, afavorida pel seu passat com a municipi independent i la presència d'un important teixit cívic i associatiu. Actualment, és un barri que està patint una important transformació de la seva estructura socio-demogràfica, a partir de la instal·lació d'un important contingent de població migrant, en part afavorida per la seva proximitat al municipi de Salt. La taxa de població estrangera extracomunitària era de 22,4% (a Catalunya 7%)

Aquest fet, situa el barri en una situació d'equilibri inestable, que tant pot avançar cap a un major grau de cohesió social aprofitant els actius de diversitat i rejuveniment que comporta l'arribada de població migrant, com de fragmentació i aparició de zones guetificades. En aquest sentit, la seva inclusió en el Pla de Barris i la dinamització del

⁴ Malgrat tractar-se de dos barris, a efecte del nostre estudi els tractarem com a una sola unitat, donada la presència de factors històrics, culturals, comunitaris i administratius que afavoreixen una anàlisi conjunta.

Pla d'Educació i Convivència són finestres d'oportunitats que poden ajudar a enfortir la tendència envers la cohesió socio-espacial.

3.1.1 Síntesi històrica

L'actual barri de Santa Eugènia s'estén sobre una part de l'antic terme municipal de Santa Eugènia del Ter, que fou annexionat per la ciutat de Girona l'any 1963. Santa Eugènia de Ter fou un municipi agrícola que històricament forní de queviures els mercats de la ciutat. Durant el segle XIX s'hi instal·laren diferents indústries tèxtils, la més important de les quals fou la Marfa, actualment pendent de ser rehabilitada dins el marc del Pla de Barris, per esdevenir un centre cultural polivalent on es traslladarà la biblioteca Salvador Allende.

Si a inicis del segle XX, Santa Eugènia era un poblet amb 75 edificis i 368 habitants, a mesura que avançava el segle el municipi va anar creixent en nombre d'habitants, connectant-se cada vegada més al municipi gironí. Així l'any 1940 ja tenia prop de 1500 veïns, i uns 2000 a inicis dels anys 60. Tanmateix, el seu espectacular creixement es produirà a partir de 1963 quan es produeixi l'agregació municipal. Tanmateix, el barri es trobava desconnectat del nucli urbà pel riu Güell i camps de Conreu. La urbanització del barri, no va tenir en compte la creació d'espais públics.

La seva fesomia actual data del planejament franquista, que aprovà l'any 1942 un *Plan de Ensanche y Reforma* que orientés el creixement urbanístic del municipi cap a Girona. Això va donar lloc a l'anomenat Eixample de Santa Eugènia, articulat a partir de tres eixos bàsics: la via del tren d'Olot, la riera de Maçana i la carretera de Santa Eugènia, que data del segle XIX. Tanmateix, la urbanització definitiva d'aquests carrers no es va afrontar fins el 1977. Posteriorment, abans de la seva annexió, l'ajuntament de Santa Eugènia va aprovar un Pla Parcial d'Ordenació Urbana que, malgrat no ser ratificat per l'ajuntament de Girona i no tenir, per tant, vigència legal, va esdevenir l'únic instrument urbanístic que regulà el creixement de Santa Eugènia fins a l'aprovació del Pla General de 1971. Envers Salt, el creixement va començar més tard,

i la urbanització no s'ha fet efectiva fins a l'any 1986. Malgrat l'annexió municipal, el barri continua mantenint un fort sentiment d'identitat territorial que s'ha estès a la població que arriba a mitjans dels anys 60 i 70.

Un factor clau en el desenvolupament urbanístic de Santa Eugènia fou la urbanització de Can Gibert. Feia poc de l'annexió municipal quan el Patronat de la Santa Creu de la Selva depenent del Bisbat de Girona compra els terrenys per construir un parc d'habitatges a la zona de Can Gibert. Allí s'edificaren quinze blocs d'habitatges de protecció oficial al marge del riu Güell, on s'instal·laren diferents famílies, provinents en la seva gran majoria de la migració espanyola; el contingent més nombrós de les quals era el procedent d'Andalusia (404 habitants) i d'Extremadura (134 habitants), mentre la resta (150 habitants) provenia d'altres regions de l'Estat.

3.1.2 Diagnosi:

Per al diagnòstic, partirem de l'anàlisi DAFO incorporat en la proposta d'actuació del Projecte d'Intervenció Integral del barri de Santa Eugènia-Can Gibert per al concurs de Pla de Barris, al que hem incorporat altres ítems extrets de les entrevistes en profunditat realitzades a tècnics, entitats i veïns i veïnes del barri.

Fortaleses:

- Forta personalitat amb la reivindicació d'elements d'identitat potents.
- Fort dinamisme representat per la proliferació d'activitats cíviques i socials.
- Bona dotació de serveis (malgrat que algunes entrevistes consideren que no n'hi ha suficients en proporció al nombre d'habitants).
- Bon estat de conservació dels edificis (especialment els construïts a partir de 1960).
- Alta implicació dels veïns en la transformació dels edificis.
- Capacitat de transformació de l'entorn (en tant que limita amb zones de transformació urbana que poden estimular la seva connexió amb el conjunt de la ciutat)

Febleses:

- Alta densitat de població
- Dèficit de transport públic (connectivitat amb el centre de la ciutat)
- Alta ocupació de la via pública per al vehicle privat (p.ex. sobreocupació privada dels patis d'illa a Can Gibert)

- Baix índex d'ocupació i activitat (per sota de la ciutat)
- Baixa qualitat urbanística del conjunt (el que genera poca atractivitat)
- Manca d'espais lliures adients (pocs espais lliures)
- Tendència a l'envelliment de població (manca de serveis adequats al col·lectiu)
- Elevada mobilitat residencial (alt nombre de veïns que deixen el barri i substitució per població nou vinguda)
- Escassa i desequilibrada activitat comercial (locals comercials tancats)
- Alta contaminació (principalment acústica) en les zones on es troben les escoles del barri.
- Espais públics (especialment parcs) sobreocupats per determinats col·lectius i alguns d'ells amb símptomes de brutícia i degradació.

Oportunitats

- Alta capacitat cívica i fort teixit veïnal: el que es manifesta amb una elevada participació cívica i associativa i una forta empena del teixit associatiu amb una capacitat d'implicació i empatia amb els processos participatius i accions de coordinació amb instàncies municipals
- Recuperació de la centralitat i possibilitat de noves connexions amb barris i municipis veïns (Sant Narcís amb la frontissa del Güell i Salt a partir de la urbanització de la frontissa de Santa Eugènia)
- Alta capacitat d'integració d'immigrants en la vida quotidiana del barri

Amenaces:

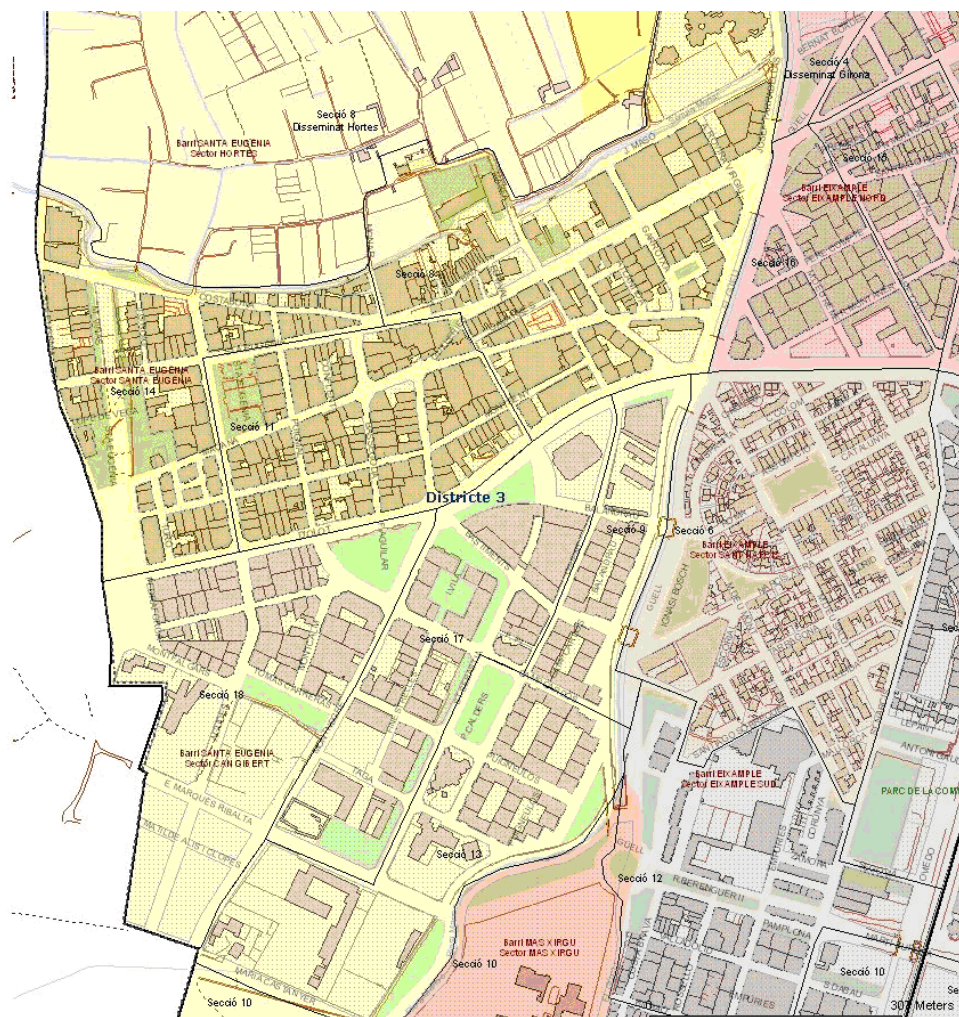
- Concentració exclusiva de població migrant (tendència a la guetificació de determinades zones, possibilitat de reproduir dinàmiques similars a les de Salt)
- Complexitat de les noves situacions de necessitat social (derivades de la concentració de població migrant i població envellida).
- Dificultat d'oferir mecanismes d'acompanyament eficients per a la població nouvinguda.
- Incapacitat de dotar el barri d'un atractiu propi que n'afavoreixi el seu sentit de pertinença.
- Tendència a la concentració d'activitat econòmica en les zones de recent urbanització i empobriment del teixit de les zones històriques.

- Etnificació del teixit comercial
- Manca d'espais de centralitat que serveixin per apropar el barri al conjunt de la ciutat.

De la diagnosi, realitzada destacaríem com a elements interpretatius claus de la realitat del barri: l'elevada densitat, l'existència d'un important teixit cívic-associatiu i el creixement de la població migrant resident, un procés sostingut que ja porta més de vuits anys.

En aquest sentit, una acció social positiva al barri hauria de basar-se en com revertir les possibles amenaces en oportunitats, recolzant-se en les fortaleeses a fi i efecte de minimitzar les febleses. En l'apartat final de recomanacions polítiques, podem sobre aquests aspectes a partir de l'anàlisi de l'estructura d'oportunitats del barri i la seva relació amb les trajectòries dels participants.

3.1.3 Estructura urbana

El barri s'estructura com una franja urbana en direcció est-oest a partir de l'eix traçat per la carretera de Santa Eugènia i el passeig d'Olot, que segueix el traçat de l'antic carrilet. Es troba delimitat a l'est per la Frontissa del Güell que separa el barri de la Rodona/Pare Coll i Sant Narcís i a l'oest per la Frontissa de Santa Eugènia que separa la ciutat de Girona amb Salt, amb qui forma una continuïtat urbà. La superfície és de 31,8 hectàrees amb un perímetre de poc més de 4 quilòmetres. Al nord limita amb la sèquia de Monar i les Hortes de Santa Eugènia, zona agrícola on es conserven algunes masies històriques i es continuen desenvolupant activitats agrícoles i al sud amb la zona de Mas Xirgu, amb terreny industrial poc urbanitzat.

Podem distingir en el barri quatre sectors:

El nucli vell, format per cases construïdes abans de l'annexió del terme municipal, al voltant de la carretera de Santa Eugènia. Actualment presenta una concentració de població envellida, tot i que no presenta concentració de factors de vulnerabilitat destacats.

Can Gibert format pel bloc de pisos del Patronat de la Santa Creu, es tracta de construccions de caràcter homogeni de blocs plurifamiliars aïllats. La seva creació, a finals dels 60 i principals del 70, suposa l'aparició de zones de caràcter marginal respecte la ciutat, de difícil accessibilitat, densament ocupades i amb mancances evidents de qualitat en l'entorn urbanístic. La dificultat de rehabilitació de Can Gibert i la manca d'atractiu comercial han reclus aquest indret en l'aïllament.

Aquests habitatges van ser ocupats majoritàriament per població migrant espanyola dels anys 60 (el percentatge de majors de 64 anys se situa al 13,72%), tot i que actualment s'observa un important creixement de la població nou vinguda (magribina, senegambiana i llatinoamericana) així com un important nombre de població envellida, que en alguns casos ocupa llars unipersonals i viu en situació d'aïllament a conseqüència de la mobilitat o fractura de les seves xarxes familiars. La urbanització de la frontissa del Güell ha suposat una millora de l'accessibilitat i la urbanització de la plana entre Can Gibert i Santa Eugènia ha suposat un canvi qualitatiu, amb la incorporació de nous equipaments i espais lliures.

El teixit urbà format pels carrers Montseny i Maçana, la plaça Santa Eugènia i la frontissa de Santa Eugènia. Amb un alt percentatge de població migrant d'origen magribí i senegambià que conviu amb la població resident al barri anterior a l'arribada de migració. En aquesta zona és on s'observa una major proliferació del comerç ètnic i on conjuntament amb determinats blocs de Can Gibert es percep un perill de guetificació.

Les **zones de nova urbanització** (grup Urbis), a tocar de Can Gibert del Pla, amb una població d'estatus socioeconòmic mig-alt, en destacaríem que la percepció generalitzada és que no fa vida al barri, utilitzant com a mitjà de desplaçament el transport privat, com a espais d'oci al territori els patis privats. Les entrevistes

exploratòries coincideixen a assenyalar que no s'hi presenten perfils de vulnerabilitat i que el seu nivell d'integració al barri és baix.

Anàlisi de l'estructura d'oportunitats

Actualment el barri està orientat a l'àmbit de serveis, havent pràcticament desaparegut l'antiga estructura industrial i agrícola que el caracteritzà durant el segle passat. Tanmateix, subsisteix encara un espai de producció agrícola en els terrenys coneguts com les Hortes de Santa Eugènia, així com un conjunt de petits tallers en la franja urbana que se situa entre la carretera de Santa Eugènia i la Sèquia de Monar. Tanmateix, l'esfera econòmica podríem dir que és present, però dèbil. La seva estructura ocupacional es diversa i majoritàriament la població que hi viu no treballa al barri, el que accentua el seu caràcter residencial. La carretera de Santa Eugènia i el Passeig d'Olot esdevenen els dos principals vials del barri que uneixen el municipi de Girona amb Salt. Malgrat que l'esfera dels poders públics és present, es considera que no és suficient per cobrir les seves demandes. Respecte a l'esfera comunitària, cal destacar la força del teixit associatiu i la seva orientació de compromís cívic i territorial.

3.1.4 Esfera del mercat

Informació laboral

Tot i que fa anys que el barri ha perdut la seva fesomia fabril, el tancament i deslocalització de fàbriques i naus industrials en l'àrea d'influència gironina (per exemple el tancament de la factoria Levi's a Bonmatí) ha afectat a la composició social del barri. Actualment, la seva població està ocupada principalment en el sector serveis i construcció (aquest darrer especialment significatiu entre la població d'origen migrant masculina) i el treball domèstic i els cuidats (significatiu entre la població d'origen migrant femenina). Malgrat tot, l'atur no és percebut com a problemàtica social rellevant en les entrevistes exploratòries, però sí la precarietat laboral i la temporalitat, especialment entre joves, dones i població migrant.

Malgrat no disposem de dades estadístiques desagregades sobre la composició laboral del barri, de les entrevistes exploratòries realitzades podem extreure que l'estructura laboral del barri és força diversificada fruit de la seva diversitat poblacional. La presència en el territori d'activitats empresarials vinculades a la restauració, petit comerç i tallers ofereix la possibilitat que part dels seus habitants treballin al barri, si bé la majoria ho fan a la resta del municipi i a la seva àrea col·lindant.

Informació Socioeconòmica

L'estructura socio-econòmica del barri ha estat un sector afeblit en els darrers anys, tal i com es va posar de relleu a les entrevistes exploratòries, el que es manifesta amb la presència de baixos tancats especialment en la zona de Can Gibert, i on conviu el petit comerç tradicional (de caire familiar) amb l'obertura de nous locals regits per població migrant.

També s'adverteix en les entrevistes que la creació de la nova superfície comercial Espai Gironès a Salt, pot acabar tenint una incidència negativa sobre el comerç tradicional i pot afavorir la seva substitució per comerç migrant.

L'estructura econòmica està formada per un feble teixit comercial que s'agrupa al voltant de la carretera de Santa Eugènia i els baixos de Can Gibert. Als carrers Montseny i Maçana el comerç es troba sotmès a una creixent etnificació (proliferació de locutoris, botigues de queviures i al detall) que ha anat substituint el petit comerç tradicional i la presència d'un hipermercat a la carretera Santa Eugènia. També hi destaquen el sector de la restauració, bars i restaurants, que es troben ubicats en la seva majoria en la carretera de Santa Eugènia, així com la presència de botigues i tallers, principalment de reparació d'automòbils.

Cal afegir, que en la mateixa carretera de Santa Eugènia encara hi roman l'edifici que allotjava el vell mercat, en desús i del que es preveu l'enderrocament en el Pla de Barris. Tanmateix, les entrevistes realitzades coincideixen en afirmar que el tancament del mercat va afectar poc a la dinàmica comercial del barri, en tant que mai va arribar a inserir-s'hi.

3.1.5 Esfera redistributiva

Malgrat que el barri disposi d'equipaments i plans, aquesta oferta és considerada insuficient per atendre les necessitats emergents del barri, tal i com sovint ha quedat reflectit en les entrevistes exploratòries realitzades.

Oferta d'equipaments.

L'eix de l'activitat municipal del barri es localitza en el Centre Cívic Santa Eugènia, on es localitza l'àrea de Serveis Socials, i que ha esdevingut un node important en la vida cívica i associativa del barri, a més disposa d'un equipament esportiu "El Pavelló Municipal Santa Eugènia" i la biblioteca Salvador Allende, que tal i com dèiem infra està programat el seu trasllat al centre cultural que es construirà a La Marfa.

Respecte a l'àmbit educatiu, el barri disposa de tres centres escolars públics (el CEIP Santa Eugènia, el CEIP Dalmau i Carles -ubicat a la zona de Can Gibert- i el CEIP Monfalgars) amb una creixent presència d'infants migrants, especialment significativa al CEIP Santa Eugènia, el que ha obert el debat social en el barri al voltant de la possible guetificació; un institut, l'IES Santa Eugènia, una escola concertada "Els Maristes de Girona" i una escola bressol pública de la Generalitat, "El Tarlà".

També disposa d'una àrea bàsica de salut (l'Equip d'Atenció Primària Girona 2) ubicada a Can Gibert del Pla que dona servei a bona part de l'antic terme municipal de Santa Eugènia (Santa Eugènia, Can Gibert, Pare Coll i Rodona) després de la seva ampliació (2007), i recentment (2006) s'ha obert una oficina d'estrangeria de la delegació de govern per a l'atenció de població nouvinguda que ha causat recel en alguns sectors del barri.

Plans d'actuació de barri

En referència als plans d'actuació municipal, cal tenir en compte, que molts d'ells tenen un abast de ciutat, per la qual cosa no els inclourem en el nostre diagnòstic. Respecte als plans d'intervenció que podríem anomenar pròpiament de barri, Santa Eugènia és objecte de dos projectes de l'administració claus per a la seva regeneració:

A) EL PLA D'EDUCACIÓ I CONVIVÈNCIA

El Pla es basa en un marc que facilita la cooperació institucional, fomentant espais de participació ciutadans. En el marc d'aquest programa es desenvolupen el Pla Educatiu d'entorn i el Pla de Desenvolupament Comunitari on hi son representades el conjunt d'entitats cíviques i veïnals així com els departaments d'Educació i Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya. L'any 1998 s'inicia el treball conjunt entre entitats, professionals i institucions a proposta de les AMPAs dels centres públics, que es formalitza en un acord de l'Ajuntament de Girona, la Universitat de Girona, el Departament d'Educació i les AMPAs del sector. El 2003 tingué lloc un redisseny del Pla a càrrec de la regidora de Serveis Socials de l'Ajuntament per esdevenir un pla comunitari. Aquest Pla integra els barris de Sant Narcís i Santa Eugènia i té com

objectiu general afavorir les condicions d'igualtat i convivència entre la població del territori per tal d'assolir una adequada cohesió social mitjançant la promoció de la participació i la interculturalitat.

B) EL PLA DE BARRIS (PROJECTE D'INTERVENCIÓ INTEGRAL)

Aprovat l'any 2006 preveu un seguit d'operacions urbanístiques destinades a esponjar el barri (concretament la urbanització de la Frontissa de Santa Eugènia, l'enderrocament de la Biblioteca Salvador Allende, l'enderrocament de l'antic mercat de Santa Eugènia, obres de sanejament a la zona de Can Gibert del Pla i el pla de les Hortes de Santa Eugènia.) Durant l'any 2006 va tenir lloc un procés participatiu per la definició de la urbanització de la Frontissa de Santa Eugènia, amb un resultat desigual atenent a les entrevistes realitzades.

3.1.6 Esfera de reciprocitat

Tipologia de les xarxes familiars

No s'observa diferències significatives entre la tipologia de les xarxes familiars de Santa Eugènia-Can Gibert i la resta del municipi en referència a la població autòctona. Respecte a la població d'origen migrant, cal diferenciar aquella de nova arribada on sovint les xarxes familiars es troben fracturades pel fet migratori, de les que ja porten un temps d'assentament en el territori i s'ha produït el reagrupament familiar o la formació de nous nuclis.

En referència al fenomen migratori, cal apuntar el fet del creixement de llars monoparentals regides per dones llatinoamericanes, tal i com van apuntar les entrevistes realitzades amb l'Equip de Base de Serveis Socials de Santa Eugènia. Aquest fet és conseqüència de dos factors: el caràcter més recent de l'onada migratòria llatinoamericana, on encara estan pendants processos de reagrupament, i l'existència de fractures conjugals post-reagrupament superior al dels migrants d'altres àrees geogràfiques (especialment la d'origen magribí que presenta una major estabilitat en la composició familiar).

Un altre element que cal tenir en compte en l'anàlisi de la tipologia de les xarxes familiars és la mobilitat residencial de la població autòctona. Actualment, tal i com posen de relleu diferents entrevistes, s'està produint un progressiu abandonament de determinades zones del barri per la població autòctona a altres barris de la ciutat. En Fèlix Álvarez, director del Centre Cívic Can Ninetes de Santa Eugènia, comentava com els blocs de Can Gibert es troben cada vegada més poblats per gent gran i població migrant, produint-se fenòmens de concentració en determinades escales de població migrant provinent d'una mateixa àrea geogràfica.

Xarxes comunitàries

El barri compte amb un important teixit comunitari que disposa de diferents pols dinamitzadors: entre ells la parròquia de Santa Eugènia que durant anys ha estat

animada pel mossèn Joan Valls, i que sempre ha manifestat una important orientació comunitària a través de diferents iniciatives com el grup de suport a malalts i gent gran, el club de futbol parroquial i el centre juvenil, el casal de la gent gran, l'Associació de Veïns de Santa Eugènia i l'Associació de Veïns de Can Gibert del Pla.

Aquestes associacions tenen un important rol en el desenvolupament de l'acció comunitària al barri i mantenen una coordinació amb els plans de regeneració desenvolupats des de l'administració municipal, tant el Pla de Barris com el Pla d'Educació i Convivència, amb una forta implicació de les quatre AMPAs presents en el territori en aquest darrer. Tanmateix, cal esmentar que la població migrant no es troba prou inserida en el teixit veïnal, malgrat el grau d'obertura del teixit associatiu a les problemàtiques integrals que afecten el territori.

També cal destacar l'existència d'una mesquita regida per senegambians a l'àrea col·linadant amb Salt, i una altra mesquita que tot i situar-se en l'àrea de Pare Coll ofereix també ofereix serveis religiosos als residents musulmans del barri. A més a més, també cal destacar la presència d'associacions de migrants sovint agrupats per àrea d'origen senegambianes (Medina Gounasse) i llatinoamericanes (Unión Andina) que realitzen activitats amb equipaments comunitaris del barri, com el Centre Cívic Can Ninetes.

Col·lindant al barri, al tractar-se de Sant Narcís, hi ha el GEIEG (Grup Excursionista i Esportiu Gironí), entitat que ofereix serveis esportius i on participen molts habitants de Santa Eugènia. En aquest sentit, cal dir que la vida associativa de Sant Narcís i Santa Eugènia es troben fortament interconnectades, sent habitual la participació en activitats i associacions per part del veïnatge a banda i banda del Güell. També hi ha les següents entitats esportives Club Esportiu Santa Eugènia, Club de Futbol de Can Gibert, Club de futbol Parroquial.

Entre les associacions i entitats orientades envers la gent gran cal destacar l'Associació de Pensionistes Sant Joan de Can Gibert i el Club de Jubilats Sant Jordi (de la Caixa de Catalunya)

3.1.7 Perfils d'exclusió social detectats

Entre els perfils de vulnerabilitat detectats al barri a partir de les entrevistes exploratòries en destacaríem els següents:

Migrants en situació irregular: col·lectiu detectat principalment al Can Gibert, al carrer Montseny i als voltants de l'anomenada plaça de Santa Eugènia (coneguda popularment com plaça del "barco"). Es tracta d'una migració d'origen magribí, senegambià i llatinoamericà que treballa principalment en el sector serveis, treball domèstic i construcció. Cal diferenciar entre aquesta migració, una que ja porta més de deu anys vivint al barri, majoritàriament magribina i en menor mesura senegambiana, que té regularitzada la seva situació administrativa i estabilitzada la seva situació laboral i residencial, de les noves onades migratòries a partir de l'any 2000.

Referent a aquest punt, i tal i com ens comentava Fèlix Alvarez, director del centre cívic de Santa Eugènia: *“En aquest barri, des de ja fa molt de temps hi ha hagut migració, però aquesta s’ha produït en diferents etapes. Si fa 8 anys, el contingent principal era magribí, a partir d’aleshores, especialment a partir de l’any 2000 hi ha hagut un increment de la migració sudamericana, i d’altres zones del món, com per exemple l’Europa de l’Est, filipina, xinesa...”* Aquest fet ha comportat que el barri hagi hagut d’adequar-se a les noves necessitats de barri d’acollida. L’arribada de població migrant, no és doncs nova al barri, ja que com continua en Fèlix *“el barri ja havia tingut experiència d’arribada de migració provinent del sud d’Espanya i que s’allotjà majoritàriament a Can Gibert”* però si ho ha estat la seva recent diversificació i un augment constant afavorit per la mobilitat residencial de la població autòctona.

Dones amb càrrega monoparental: majoritàriament d’origen migrant llatinoamericà en procés de reagrupament familiar o migrants i autòctones recentment separades de la seva parella. S’ubiquen també preferentment en les zones de concentració migrant al barri a les que fèiem esment anteriorment. A més a més, cal destacar la presència de dones autòctones en situació de monoparentalitat supervivents d’episodis de violència de gènere, que han anat a residir el barri de forma causal, ja sigui per la presència de xarxes familiars o per la possibilitat d’accedir al mercat de l’habitatge, fenomen que vinculat a les situacions de precarietat del treball i l’economia genera situacions de vulnerabilitat: requeriment d’ajudes d’urgència, PIRMIS, tramitació de beques, ajudes per medicaments,...

Gent gran en situació de solitud amb xarxes relacionals febles: ubicada principalment als blocs de Can Gibert i als voltants de la Carretera de Santa Eugènia. En la majoria de casos es tracta de persones grans, que han quedat vídues, amb pocs ingressos econòmics derivats de pensions no contributives (moltes d’elles són dones) i que les seves xarxes familiars de descendència no viuen al barri o no en mantenen contacte, el que agreuja els sentiments d’aïllament, solitud.

Joves en situació de fracàs escolar i dificultats d’inserció laboral: Tant d’origen migrant i autòcton. Es localitzen principalment a Can Gibert del Pla i en menor mesura als voltants del carrer Montseny i Massana. Es tracta de joves que no han finalitzat l’ESO i que acostumen a sobreocupar els espais públics del barri. Malgrat que aquest target ha aparegut reiteradament en les entrevistes exploratòries com un dels perfils vulnerables, de les entrevistes realitzades a tècnics i als propis participants del target, no se’n desprèn una conflictivitat significativa.

Cal tenir en compte, que la proporció entre població immigrant i autòctona a l’escola pública del barri supera el 50% i per molts pares, la percepció que mantenir als seus fills escolaritzats en aquestes condicions perjudica el futur desenvolupament educatiu i escolar dels fills, i opten per escolaritzar-los fora del barri o en escoles privades concertades, on la proporció de fills de migrants és més baixa.

Així en les entrevistes exploratòries apareixia la percepció que no hi ha suficients activitats educatives en horari no escolar, i que darrerament s’observa una possible marginalització dels centres oberts, donat que la majoria es troben ocupats per joves

immigrants. També es considera que malgrat haver-hi recursos i serveis dirigits a aquesta població, es creu que no són suficients i preocupa en el barri la presència de grups de joves pels carrers i places, a qui en alguns casos se'ls atribueixen actituds provocatives. Tanmateix, considerem que la percepció d'inseguretat no es fonamentada i respon més a estereotips culturals.

3.2 PONT MAJOR

El barri de Pont Major amb una superfície de 2.517 km² és un dels barris perifèrics de Girona situats al nord-est de la ciutat. Es troba delimitat pel barri de Pedret al sud, el terme municipal de Celrà al nord, la muntanya de Montjuïc, Can Simon i la via del ferrocarril a l'est i el riu Ter, que el separa del municipi de Sarrià, a l'oest. En els darrers anys, el barri ha mantingut un nombre de població constant, experimentant una lleugera pèrdua d'habitants en el període 1996-1999 que fou remuntada en el període 1999-2003 (tal i com s'observa a la taula 13). Tanmateix, aquestes dades poden resultar enganyoses, en tant que emmascaren el creixement perllongat de la migració en la zona dels blocs Sant Jaume i la pèrdua de població en el nucli vell de Pont Major.

Taula 13: Evolució població Pont Major. Sèrie Temporal

	2003	1999	1996
Població:	2.719 hab.	2.601 hab.	2.720 hab.

Font: Ajuntament de Girona

El nivell d'instrucció del barri (taula 14) és inferior al promig de Girona, tot i que ha experimentat millores substancials respecte a les dades de 1996, el que es visibilitza en una reducció de l'analfabetisme i l'augment del nombre de titulats superiors. Tanmateix, les dades d'analfabetisme, cal matisar-les. D'una banda, aquest és especialment significatiu a la zona dels Blocs Sindicals, i correspondria a un perfil de persona gran, en la majoria de casos del sexe femení, que va migrar del sud d'Espanya durant la dècada dels 60. A més a més, dins aquest grup, cal sumar-hi la població nouvinguda amb carència d'escolarització.

Taula 14. Nivell d'Instrucció a Pont Major

Població segons nivell d'instrucció	2001	1996
No sap llegir o escriure	143	102
Sense estudis	326	479
Primer Grau	647	935
Batxillerat elemental (ESO EGB)	606	393
FP Grau Mitjà	109	143
FP Grau Superior	83	80
Batxillerat superior	190	179
Diplomatura	91	76
Llicenciatura doctorat	65	37

Font: Cens 2001 i 1996

3.2.1 Síntesi històrica

La història del barri té el seu origen en la Via Augusta que resseguia l'actual traçat viari de la carretera de Palamós, entre la vora del riu Ter i la serra de les Gavarres; així com l'existència del Pont, anomenat Pont Major o Pont de l'Aigua, que constituïa l'enllaç amb França. Aquest fet, va provocar l'aparició d'un primer nucli d'habitatges al voltant del pont, on es desenvoluparen diferents activitats artesanals i de serveis útils als viatgers, i que actualment constitueix el nucli vell del barri. La majoria d'habitatges que es conserven en el nucli vell, són de la segona meitat del segle XIX i principis del segle XX, ja que moltes cases havien estat enderrocades durant els setges de Girona. Malgrat que Pont Major sempre ha pertanyut al terme municipal de Girona, ha estat separat durant segles per tres quilometres de descampat pertanyents al terme de Sant Daniel, fins que aquest fou annexionat el 1963.

Durant el segle XIX, s'instal·laren al nucli vell diferents destil·leries que donaran feina als habitants del barri, així com el traçat de la via fèrria que unia Girona i Palamós. A principis del segle XX, s'instal·là una companyia de Tartanes i s'inaugurà una estació del tren de Palamós (on actualment s'ubiquen els anomenats Blocs Sindicals). Alhora, també s'inaugurà un petit cementiri (1919) que encara dóna servei als habitants del barri.

El barri no experimentà grans canvis fins a inicis dels anys 70', quan tingué lloc la creació del grup d'habitatges Sant Jaume (Bloc Sindical). Fins aleshores, la població del barri es trobava estabilitzada en 500 habitants, presentant unes característiques socio-econòmiques ben definides i amb un fort grau de cohesió social. L'arribada de prop de 1000 persones provinents dels albergs provisionals de Domeny, causà una commoció i una fractura relacional entre ambdues comunitats, que fins a èpoques recents no ha començat a superar-se.

A principis dels 80' i donat el cessament de l'activitat industrial, el barri fou reconvertit com a zona d'oci nocturn de la ciutat de Girona (destacant discoteques com Picadilly, el Rufus, el Criquet i Boomernag). Tanmateix, les discoteques i bars que s'instal·laren anaren tancant, a mesura que s'anà constituint una zona d'oci a Pedret, més propera a l'àrea urbana de Girona. Aquest fet ha ocasionat una pèrdua d'elements de centralitat, que accentua la seva desconexió respecte a la ciutat, malgrat que la inauguració del nou centre cívic ha servit per atreure població jove gironina a les activitats de dinamització cultural i lúdica que s'hi realitzen.

3.2.2 Estructura urbana

L'estructura urbana del barri és dispersa i allargassada. El barri té dos kilòmetres de llargària. i es troba vertebrat a partir d'una única via principal: el carrer de Pont Major, que enllaça Girona amb la carretera de Palamós i és col·lindant amb el terme municipal de Sarrià de Ter a l'oest i el terme de Celrà al nord, a partir del pont d'on rep el nom.

El barri es troba clarament diferenciat en tres parts:

El nucli vell, format per un centenar de cases antigues, de planta baixa i un o dos pisos. Està habitat per famílies nascudes al barri, algunes fins i tot des de fa segles. El regim de tinença de la majoria d'habitatges és de propietat, hi ha un nombre considerable de gent gran i algunes de les cases s'estan quedant buides donada la mobilitat residencial envers altres parts de la ciutat.

És en el nucli vell on s'aglutina el petit teixit comercial existent al barri (botigues de queviures, restaurants, bars,...) i on té la seva seu el Centre Cívic, l'església, la biblioteca Just Casero i una antena de l'Àrea Bàsica de Salut de Sarrià de Ter, que actua com a dispensari sanitari del barri. Dins el límit del nucli vell s'ubica també l'escola concertada de les Dominiques.

El Grup Sant Jaume (també conegut com els Blocs Sindicals) Es tracta d'un polígon format per dotze blocs dormitori de color blanc finalitzats l'any 1973, que contenen 200 habitatges de protecció oficial edificats a principis dels anys setanta per l'Obra Sindical del Hogar en els terrenys de l'antiga estació i els molls del carrilet de Banyoles. Foren construïts per acomodar als residents dels Albergos Municipals de Domeny, anteriorment molts d'ells eren barraquistes de la zona de Montjuïc i de la ribera del Ter. La majoria dels seus residents, provenen de les comarques més pobres d'Andalusia i Extremadura, es tracta de famílies obreres que emigraren a Catalunya durant els anys 50 o 60' i es traslladaren a Girona per diferents motius. Molts dels seus habitants es dediquen o s'han dedicat a la construcció, hi ha dos bars en la zona i un equipament per a la gent gran cedit per Adigsa, actualment tancat. La zona no disposa d'activitat comercial, donat que els blocs han estat construïts únicament com a unitats d'ús residencial, sense la presència de baixos que facilitin altres usos. Aquests blocs van passar a ser gestionats per Adigsa l'any 1985. Darrera d'aquest grup és on s'ubica el CEIP Carme Auguet inaugurat l'any 1977.

Cal destacar el fet que la construcció dels blocs es va realitzar sense respectar el traçat urbanístic existent, és a dir no estan oberts al carrer de Pont Major, conformant una estructura tancada en sí mateixa que no facilitava el contacte amb el traçat del barri vell. Així mateix, el fet d'edificar l'escola Carme Auguet darrera dels blocs, traslladà la fractura urbanística a una fractura en la comunitat educativa: la majoria de l'alumnat de l'escola provenia dels Blocs Sindicals, mentre les famílies del barri vell enviaven als seus infants a les Dominiques. Malgrat que aquesta situació ha variat en l'actualitat, actualment es repeteixen les dinàmiques de diferenciació entre perfils

d'escolaritzats, a partir de l'augment d'infants de famílies d'origen migrant a l'escola Carme Auguet convertint l'anterior fractura territorial en una fractura ètnica.

La zona dels Salesians (també coneguda com l'eixample de Pont Major) agrupa una àmplia zona d'habitatges unifamiliars així com un conjunt de blocs construïts el 1975 sobre uns terrenys que formaven part de l'antic col·legi dels Salesians en uns terrenys que havien pertanyut al marquès de la Quadra i van ser llegats a Don Bosco on els salesians construïren una grana escola, i posteriorment una escola de primeres lletres, l'escola Salesiana Sant Isidre. L'activitat dels docents religiosos finalitzà l'any 1980 i el centre fou convertit primer en centre formació ocupacional, i actualment també de batxillerat. En aquest espai s'hi ubiquen els habitatges coneguts com a Pisos Verds (per contrast amb els pisos blancs del Grup Sant Jaume), així com habitatges unifamiliars i construccions de poca alçada. En aquest darrer espai és on es localitza una major mixticitat social (estudiants, ex-residents de les zones dels pisos blancs i persones provinents de la zona urbana gironina). També s'hi ubica la superfície comercial del Caprabo que estén la seva àrea d'influència sobre tot Pont Major i el barri de Pedret.

Entre la zona dels Salesians i els blocs sindicals, s'estén una àrea poc definida, on conviuen diferents usos (tallers, fàbrica d'embotits, cotxeres d'autobusos, la presó de Girona, el cementiri i habitatges dels anys 70). Actualment, en aquesta zona s'està realitzant una promoció de nous edificis que pot donar una trama urbana més racional a un barri fragmentat com és el cas de Pont Major.

Anàlisi de les desigualtats socio-espacials.

De les entrevistes realitzades a l'equip de serveis socials i la responsable del centre cívic es destaquen dues zones altament vulnerables:

EL BLOC DE L'AURORA

Es tracta d'un bloc d'habitatges ubicat darrera del carrer Pont Major, al costat del restaurant Aurora d'on rep el nom. El regim de tinença és majoritàriament de lloguer. El bloc és habitat majoritàriament per població migrant d'origen magribí i senegambiana. S'han detectat casos d'amuntegament en alguns pisos, així com la presència de persones amb historial delictiu vinculat al tràfic de drogues, sense que s'hagi pogut confirmar l'existència de tràfic a la zona.

EL GRUP D'HABITATGES SANT JAUME

Habitat majoritàriament per persones vingudes del sud de l'estat Espanyol. Durant els anys 80' hi hagueren casos de toxico-dependències, així com de població en atur.

Actualment, s'experimenta un procés de mobilitat residencial cap a altres zones de la ciutat (Taialà, Germans Sabat i eixample de Pont Major). Els pisos estan sent comprats per migrants d'origen extra-comunitari (magribins, senegambians i llatinoamericanes), aquest fet ha provocat alguns episodis de fricció entre la població nou-vinguda i

l'assentada. Actualment, un dels riscos que han posat de relleu els entrevistats és la guetització de l'escola Carme Auguet.

Bloc de l'aurora

Sant Jaume

Diagnosi del barri

Basant-nos amb les entrevistes realitzades a tècnics i veïns del barri, considerem que els trets fonamentals que caracteritzarien un diagnòstic barrial serien:

Fortaleses.

- Existència una forta identitat de barri (tot i que fragmentada en zones).
- Existència d'un associació, la Unió de Pont Major que ha sabut aplegar transversalment a la majoria de persones grans del barri.
- La dinamització territorial exercida des del Centre cívic Pont Major i la dotació d'un element de centralitat respecte a la ciutat.
- La bona dotació d'equipaments (biblioteca, centre cívic, àrea de salut, poliesportiu,...)

Debilitats.

- La trama urbana allargassada i fragmentada del barri que dificulta la mobilitat interbarrial.
- La manca d'especialització del barri, el que provoca que no esdevingui una zona d'interès per a la resta de gironins.
- La debilitat del seu teixit comercial.
- Un transport públic deficient amb una freqüència de pas que oscil·la entre mitja hora els dies laborables i una hora els caps de setmana, el que provoca un ús intensiu del transport privat. (TEISA, Línia 6 Girona-Sarrià de Ter- Font de la Pòlvora-Vila-roja)

Amenaces:

- La possibilitat de concentració de col·lectius vulnerables, especialment d'origen migrant, a la zona dels blocs sindicals.
- La possible guetificació ètnica de l'escola Carme Auguet.
- La constitució del bloc de l'Aurora com a zona marginada.
- El sobreenvelliment poblacional, especialment a la zona dels Blocs Sindicals i al nucli vell.

Oportunitats:

- L'existència de zones no edificades que permetria dotar el barri d'una trama urbana consistent i racional.
- La proximitat del riu Ter que permetria convertir la seva ribera en un passeig que afavorís la seva connectivitat amb Girona.
- La creixent mixticitat social de determinades zones del barri, que pot esdevenir un actiu amb la incorporació de població jove.

De l'anàlisi destacaríem que els factors més rellevants pel nostre estudi serien: la periferialització del barri (a partir de la seva llunyania del centre urbà i la manca d'elements de centralitat, a excepció del centre cívic), el creixement de la població migrant i l'envelliment poblacional.

Si en el cas de Santa Eugènia fèiem referència a la situació d'equilibri inestable que podia incidir en la cohesió social, en el cas de Pont Major una de les amenaces que han aparegut com més rellevant és que s'accentuin les dinàmiques de fragmentació, que ja parteixen d'un cert substrat històric i que actualment poden veure's afectades per fenòmens de nova guetificació. Els factors que poden afavorir aquest fenomen són la pròpia disposició de l'estructura urbana, les dinàmiques del mercat immobiliari que tendeixen a facilitar dinàmiques d'exclusió residencial i de concentració de la població vulnerable en zones on el mercat de l'habitatge els és accessible, i la presència d'un teixit cívico-associatiu fragmentat que a excepció de l'associació de gent gran no inclou tot l'àmbit territorial del barri.

L'estructura d'oportunitats del barri:

L'estructura d'oportunitats del barri està marcada per una debilitat de l'esfera del mercat i de l'esfera comunitària, que contrasta amb una important presència de l'esfera dels poders públics en forma d'equipaments.

3.2.3 L'esfera del mercat

Informació laboral

Si anteriorment l'activitat econòmica del barri havia estat centrada en les destil·leries o més recentment l'oci nocturn, actualment Pont Major és un barri eminentment residencial, per la qual cosa la seva activitat econòmica és molt minsa, i també així les possibilitats de trobar una feina en el mateix territori.

Així doncs, la majoria d'activitats empresarials que s'havien desenvolupat al barri i que donaven feina als seus habitants actualment han tancat, per la qual cosa la majoria de residents treballen fora del barri. De les entrevistes realitzades no s'extreu una composició laboral diferents a la d'altres zones de Girona, la majoria de residents treballa en el sector serveis. L'efecte de la desindustrialització ha estat potser menys acusat que a Santa Eugènia, tanmateix els residents recorden que durant els anys 80 l'atur va afectar especialment la zona del grup Sant Jaume a resultes de la desaceleració del mercat de la construcció que donava ocupació a la majoria dels seus residents. Actualment, l'atur no és viscut com una problemàtica rellevant, però sí la precarietat i la manca de qualitat i retribució de les ocupacions a les que els residents poden accedir, especialment entre la gent jove.

Informació socioeconòmica

Malgrat l'existència de naus industrials al centre del barri, als voltants de la zona del Cementiri de Pont Major, de la Destil·leria Gerunda, que encara hi funciona, d'una indústria d'embotits, aquestes no són identificades com a font de treball per als seus habitants, que majoritàriament treballen fora del barri. El petit comerç tradicional queda reduït al tram final del carrer de Pont Major, on s'observa un cert nombre de baixos tancats, conjuntament amb alguns locals de restauració (restaurants i bars) i gasolineres disseminats al llarg de la carretera.

El teixit comercial del barri s'ha anat esllanguint en els darrers anys, i actualment, els habitants acostumen a desplaçar-se al Caprabo ubicat en el seu extrem colindant amb Pedret, i al centre de Girona o a Sarrià de Ter per desenvolupar les seves compres. Especial incidència té el mercat setmanal de Sarrià de Ter, força concorregut pels habitants del barri. Podríem dir que a excepció del Caprabo, que és usat també pels habitants de Pedret, no existeixen activitats en l'àmbit comercial que aportin elements de centralitat al barri afavorint la mobilitat d'altres habitants de la ciutat.

3.2.4 L'esfera redistributiva

Oferta d'equipaments

A diferència de Santa Eugènia, no hi ha cap pla específic de l'Administració focalitzat en el barri. El barri es troba ben dotat d'equipaments. El centre cívic de Pont Major,

ubicat en una antiga destil·leria, és qui centra les activitats administratives i de dinamització cultural del barri (Centre de Serveis Socials, Centre Cívic, local de reunió d'associacions,...) Contiguament al centre cívic, hi ha la Biblioteca Pública Just Casero i el dispensari de salut.

A tocar dels blocs Sindicals també hi ha un poli-esportiu municipal, inaugurat el 2006 i un centre de jubilats, que fou inaugurat per Adigsa i actualment roman tancat. També destacaríem l'existència dels següents equipaments educatius: un Col·legi Públic, el CEIP Carme Auguet, i d'un institut, l'IES Narcís Xifra, ubicat entre els barris de Pont Major i Pedret, que anteriorment només oferia cursos de formació professional de 1r i 2n grau, però des del curs 1996.1997 acull el cicle d'ESO, Batxillerat (amb 3 especialitats) i cicles formatius de grau mitjà i superior, actualment aquest centre també acull els programes de garantia social i la Casa d'Oficis en els següents àmbits: administratiu, jardineria, pintura i serralleria.

3.2.5 l'esfera de reciprocitat

Tipologia de les xarxes familiars

No s'observen trets en la tipologia de les xarxes familiars que el diferenciïn de la resta del municipi. L'únic factor rellevant seria la creixent mobilitat residencial dels residents del grup Sant Jaume envers altres zones del municipi: Germans Sabat, Eixample de Pont Major, el que està portant un distanciament de les xarxes familiars en el territori, romanent en els blocs una població envellida al traslladar-se la seva família de descendència a altres zones del territori. Aquest fet està promovent també l'arribada de població migrant, especialment en la zona dels blocs de Sant Jaume.

Xarxes comunitàries

Una de les característiques de l'esfera comunitària de Pont Major és la seva fragmentació i el fet de tenir una incidència territorial desigual. Els factors explicatius de la fragmentació són: la pròpia morfologia urbana del barri i elements d'ordre històric, com la fractura que durant anys va separar la població resident als Blocs Sindicals del teixit associatiu tradicional centrat en el nucli vell.

Així doncs la fragmentació de les xarxes comunitàries reflecteix la fragmentació socio-espacial del barri. Tanmateix, darrerament aquesta fragmentació espacial està tendint a difuminar-se, davant noves formes de segmentació per origen ètnic o geogràfic.

Vida Associativa

A diferència del barri de Santa Eugènia, Pont Major es caracteritzaria per tenir una esfera comunitària dèbil, no existir plans comunitaris i activitats d'acció social amb una vocació comunitària que integrin el teixit cívic associatiu.

Una de les associacions amb més presència al territori és l'associació de jubilats la Unió del Pont Major, amb una altíssima taxa d'afiliació, que ha permès integrar els

diferents sectors territorials superant la fragmentació socioespacial. A banda, d'aquesta associació cal destacar amb una presència activa al barri hi hauria l'Associació de Veïns del Pont Major, la Cata (Grup de Dones del Pont Major) que realitza diferents activitats, entre elles d'intercanvi culinari, i cursos dirigits a les dones al centre cívic, l'Esplai i la Unió Esportiva el Pontenc. També hi ha associacions que tot i no ser pròpiament del barri hi tenen la seu o realitzen activitats, com l'associació Batibull que a través del projecte Palestra realitza activitats d'animació sociocultural al Centre Cívic de Pont Major.

Finalment, cal assenyalar la presència al barri de l'ONG ACCEM (Associació Comissió Catòlica Espanyola de Migració) que disposa d'una oficina i tres pisos que funcionen com a Centre d'Acollida a Refugiats on acullen refugiats colombians i de diferents països africans.

3.2.6 Perfils d'exclusió social detectats

Migrants en situació irregular: detectada principalment al bloc de l'Aurora i en menor mesura al Grup Sant Jaume (Blocs sindicals) i a la zona dels Salesians. Es tracta d'una migració d'origen magribina, sene-gambiana i més recentment llatinoamericana. Presenta dificultats d'inserció en el teixit comunitari establert. En destacaríem el seu baix capital social, donada la inexistència d'associacionisme migrant i la seva no participació en les associacions establertes. No s'han detectat brots xenòfobs en el barri, més enllà d'algun succés aïllat ocorregut en el primer moment d'assentament de famílies migrants).

Joves en situació de fracàs escolar i dificultat d'inserció laboral: ubicats majoritàriament al Grup Sant Jaume i en menor mesura a la zona dels Salesians. Alguns són d'origen migrant i altres d'autòctons. Tendeixen a ocupar l'espai públic, especialment els que rodegen la zona dels blocs Sant Jaume el que accentua la seva visibilització, i posterior preocupació d'alguns veïns. Tot i que no s'han ressenyat episodis conflictius.

Gent gran en situació de solitud: detectada al nucli vell de Pont Major i al Grup Sant Jaume. Es tracta d'una població amb baixos ingressos econòmics, amb xarxes familiars dèbils o allunyades geogràficament donades les pautes de mobilitat residencial. Un dels problemes més greus d'aquest col·lectiu seria el seu sentiment de solitud i les dificultats per la mobilitat.

4. Anàlisi de les trajectòries d'exclusió social

4.1 Joves en situació de fracàs escolar i dificultats d'inserció laboral

4.1.1 Descripció del target en el barri

En les entrevistes exploratòries realitzades als dos barris, apareixia com a característica rellevant la problemàtica de l'ocupació dels joves de l'espai públic connectada a situacions d'absentisme o fracàs escolar. En la seva majoria es tractava de joves d'origen familiar migrant (magribí o llatinoamericà) tot i que també es feia referència als de famílies autòctones; el que representa un reflex de la composició de les escoles i instituts del barri, on cada vegada són més els alumnes d'origen familiar extra-comunitari. En el cas de Pont Major, aquesta situació és reflecteix en la creixent segmentació escolar, on el col·legi públic Carme Auguet absorbeix la majoria de població migrant del barri, mentre la població autòctona tendeix a enviar els seus fills a l'escola concertada de les Dominiques.

4.2.2 Procés de selecció del target

La selecció ha estat feta en col·laboració amb els educadors del barri. El perfil dels entrevistats correspon a dos nois i dos noies, tres són fills de migrants extra-comunitaris i un de família d'origen migrant espanyol, tots quatre tenen la nacionalitat espanyola. Un dels entrevistats ha estudiat a un centre concertat i la resta a centres públics.

4.2.3 L'anàlisi de les trajectòries

El **fracàs escolar** (és a dir, la no finalització dels estudis de secundària obligatòria) esdevé el moment crític del conjunt de les trajectòries analitzades. En les entrevistes realitzades el fracàs escolar és atribuït a diferents factors interrelacionats:

- **Falta de motivació en els estudis:** es constata un desinterès pel seguiment de les matèries curriculars i una creixent desvinculació entre els interessos de l'escolar que apareix en les quatre entrevistes, aquesta desmotivació està vinculada a la percepció de dificultat de seguiment, i en alguns casos és atribuïda al canvi de cicle de primària a secundària.
- **Expedients per mala conducta al centre:** en algunes de les entrevistes els participants van ser expedientats per barallar-se amb altres companys, insultar a l'equip educatiu o mantenir un comportament agressiu dins i fora del recinte. Així, un dels entrevistats de Santa Eugènia comenta *"lo que yo hacía: levantar la mano a un profesor, pegarme con los otros,... Si me expulsaban quince días me daba igual, me iba por allí y ya está. Al final estaba esperando que me expulsaran(...)"* Si me

expulsaban quince días, quince días afuera. Hacía ver que iba al cole, pero no iba al cole. Al final de todo me empecé a dormir en casa.” La percepció dels entrevistats és que l'acumulació d'expedients tenia una funció punitiva i no educativa.

-Dificultat de seguiment dels estudis: la falta de motivació, el desinterès i l'absentisme, provoquen una dificultat de seguiment dels estudis. En les persones entrevistades es genera un sentiment d'indefensió apresada que es manifesta en el sentiment de què no valien pels estudis, o que les matèries estudiades no es trobaven connectades amb els seus àmbits d'interès, que ells ubicaven en el moment de l'entrevista amb el desig amb una ràpida inserció socio-laboral. Així, un dels entrevistats de Santa Eugènia ho defineix com *“yo sentía que no tenía cabeza para eso, yo esperaba salir de la escuela, para encontrar trabajo”*

-Absentisme escolar perllongat: aquesta manca de motivació es reflecteix amb un absentisme escolar perllongat, combinat amb períodes d'expulsió, que esdevé un dels factors claus d'abandonament escolar. Aquest absentisme porta als joves a ocupar l'espai públic, principalment les places i parcs, causant friccions amb altres usuaris. Tanmateix, cap dels joves entrevistats ha fet esment a la participació en activitats delictives, limitant-se a ocupar l'espai i causar ocasionals molèsties als altres usuaris. La majoria d'entrevistats mantenen una percepció comuna *“me quedaba con los colegas en un parque allí, dar una vuelta”, “cuando iba al cole, me estaba solo una hora y me iba, a pasear por Girona, con otros colegas”*

-La influència dels grups d'iguals. En totes les entrevistes realitzades, es manifesta la importància dels grups d'iguals com a grups de referència que marquen l'inici del procés d'abandonament escolar. En aquest sentit, s'observa com la família perd influència com a grup normatiu en la seva etapa adolescent i post-adolescent, per guanyar-la altres grups de nois i noies amb qui comparteixen centre educatiu. Tanmateix, aquests grups tot i mantenir una forta identitat, cohesió i vinculació territorial tendeixen a diluir-se un cop finalitzat el procés d'abandonament i especialment quan el jove inicia el seu accés al món laboral. La majoria d'entrevistats coincideixen a afirmar que a partir de l'abandonament del sistema educatiu, les seves relacions d'amistat han canviat.

-Interès per una ràpida inserció en el món professional. Aquesta és una característica comuna a la majoria de les entrevistes realitzades. El desig d'autosuficiència econòmica, connectat en alguns casos -altres no- a un estil de vida consumista, és un dels factors que apareix en les entrevistes com a potenciador de les dinàmiques d'abandonament escolar. La permanència a l'escola és percebuda com un obstacle per trobar feina i no es valoren els coneixements formatius aportats per la institució escolar. Així un dels entrevistats de Pont Major comenta *“no es lo mismo cuando uno está en la escuela, que cuando estás fuera. Cuando estás dentro piensas que fuera vas a encontrar trabajo, y en las clases estás “arrabiado”, siempre es lo mismo. A lo mejor las cosas no te entran en la cabeza por una mala compañía (...) pero cuando estás fuera, ves que necesitas un oficio.”*

A conseqüència de l'estructura econòmica productiva, aquests joves es troben actualment treballant en ocupacions precàries dins els sectors de l'hostaleria i la restauració. En aquest sentit, pot afirmar-se que el fracàs escolar no els ha suposat una barrera per una inserció en estrats inferiors del mercat laboral, però sí una barrera per la seva futura promoció i qualificació professional. Alguns d'ells, consideren que la relació amb les seves famílies ha estat conflictiva, tot i que consideren que aquesta ha millorat amb l'accés al primer treball. Tanmateix, no s'observen casos de fractures fortes amb l'entorn familiar, més enllà d'abandonament ocasionals de la llar, discussions i percepció d'incomprensió de les seves necessitats.

La vulnerabilitat de la trajectòria dels joves no ve doncs tant determinada per una impossibilitat d'accedir al mercat de treball, com per les barreres futures de promoció que una manca de formació acreditada suposaran per aquests joves. En aquest sentit, la totalitat dels entrevistats valoren negativament la decisió de no haver finalitzat els estudis, i desitgen disposar d'algun certificat de qualificació futura (ja sigui finalitzar l'ESO en l'escola d'adults o accedir a algun cicle formatiu de formació professional), tot i que com apunta una de les entrevistes *"quería hacer un programa formativo de esos, pero ahora con el trabajo no puedo, me gustaría aprender un oficio."*

4.1.4 Les fonts de suport social

En el cas dels joves en fracàs escolar contactats, a partir de l'anàlisi de les entrevistes realitzades no pot deduir-se que la família hagi influït directament en la situació. No s'han observat casos de desestructuració familiar rellevants, ni cap cas d'una pressió per part dels familiars per què abandonessin l'escola. Més aviat, la percepció emergent és que la família com a grup normatiu ha perdut influència i legitimitat en el procés de socialització dels joves, i que aquesta és percebuda bàsicament com a font de provisió de recursos materials. Tanmateix, les xarxes familiars continuen sent una important font provisorà de suport informacional, especialment pel que fa referència a l'accés a la primera feina, tot i que no s'expressi conscientment en les entrevistes. Així, un dels joves entrevistats a Santa Eugènia ens comentava *"actualmente estoy trabajando en un restaurante. Encontré este trabajo gracias a mi familia, fueron unos amigos de mi padre, que conocían al dueño, y así lo encontré"*.

El suport institucional arriba normalment un cop es troba avançat el procés de fracàs escolar, ja sigui a partir del contacte directe dels educadors amb joves al carrer, o via indirecte, a partir de la derivació dels serveis psicopedagògics del centre. La valoració dels joves del suport institucional és positiva, i la perceben com una font de provisió de recursos informacionals, especialment orientada a la recerca de cursos de formació ocupacional. La relació amb els educadors acostuma a ser bona, malgrat a vegades trobin a faltar una major orientació socio-professional.

Les xarxes relacionals d'amistat, són les que articulen el suport emocional dels joves i on és percep en major mesura la influència dels grups d'iguals en el seu procés de socialització. Aquestes xarxes, tot i el seu grau d'homogeneïtat i forta identitat,

acostumen a ser volubles i canviants amb el temps, tot i que acostumen a mantenir un elevat nivell de territorialització.

4.1.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats

Les trajectòries analitzades representen un alt grau de vinculació territorial. L'espai públic (places, parcs i carrers) esdevé l'espai clau de socialització entre grups d'iguals durant el període d'escolarització. La manca de motivació per l'escola és substituïda per un interès en estar al carrer, trobar-se amb altres iguals amb qui xerrar. Si el lleure dels joves se situa principalment en el barri, el consum d'oci (p.ex. lleure nocturn) s'ubica en altres parts de la ciutat.

Existeix un alt grau d'identificació territorial amb el barri, i encara més en determinats sectors del mateix (p.ex. Can Gibert, Blocs Sindicals,...), sovint la percepció del barri acostuma a ser positiva i no es manifesta un desig o voluntat de canvi residencial.

En les entrevistes realitzades, els joves no formaven part del teixit cívic-associatiu del barri ni eren conscients d'haver participat en activitats de dinamització lúdico-cultural. Tanmateix, acostumaven a accedir als equipaments públics per connectar-se a Internet.

Respecte a la percepció de l'esfera dels poders públics, aquesta es reduïa a la seva relació amb el centre educatiu i l'equip d'educadors de serveis socials. No s'observa una percepció de reconeixement de la intervenció de l'administració en els afers dels barri.

4.1.6 Diferències observades entre barri cèntric i barri perifèric.

De l'anàlisi de les entrevistes, no s'observen diferències significatives en els patrons del target entre Santa Eugènia i Pont Major. En ambdós casos, els joves entrevistats han seguit trajectòries semblants. L'única diferència significativa entre entrevistats, seria la de joves provinents de famílies migrants i la de joves provinents de famílies autòctones, amb patrons que es repeteixen als dos barris. Mentre els joves d'origen migrant, malgrat haver mantingut pautes de desadaptació manifesten un rol més proactiu, la percepció dels joves d'origen autòcton acostuma a ser molt més passiva i limitada. No s'observen tampoc diferències significatives en les trajectòries per sexe, al marge dels factors contextuais derivats.

Respecte a les seves dinàmiques de relació amb el territori, en el cas de Santa Eugènia s'observa que les xarxes relacionals s'estenen cap al municipi veí de Salt, donat que aquest representa una alta concentració de població migrant, mentre en el cas de Pont Major, les relacions queden més encapsulades dins el barri.

De l'anàlisi de les entrevistes realitzades es constata l'efecte que té l'esfera del mercat en l'estructura d'oportunitats de Girona ciutat en les trajectòries de fracàs escolar. A

diferència d'altres ciutats, on el fracàs escolar suposa un impediment per l'accés a la primera feina, en el cas gironí la possibilitat d'accedir a feines (malgrat el seu caràcter precari i mal pagat) pot esdevenir un incentiu per l'abandonament en el cas de joves que presenten una desmotivació pels seus estudis. Tanmateix, aquesta facilitat d'inserir-se al món laboral, esdevé posteriorment una barrera per la seva promoció i els ubica en una posició de desavantatge futur.

4.2 Migrants en situació irregular

4.2.1 Descripció del target en el barri

La població migrant és un dels perfils emergents a ambdós barris. Tant en el cas de Pont Major com en el de Santa Eugènia s'observa un important creixement del nombre de migrants, concentrats majoritàriament a la zona dels Blocs Sindicals en el cas de Pont Major, i a Can Gibert i als voltants del carrers Montseny i Massana dins el barri de Santa Eugènia. Si tenim en compte les diferents entrevistes realitzades, trobem que la població migrant que arriba tant a Pont Major com a Santa Eugènia, ha passat anteriorment per altres poblacions (Salt, Figueres, L'Escala,...) abans d'instal·lar-s'hi, és a dir, aquests no actuen com barris de primera acollida, el que corroboren les entrevistes exploratòries realitzades. Tot i que actualment, la població llatinoamericana està augmentant, especialment a Santa Eugènia, la percepció social de la migració continua vinculant-se a la població d'origen magribí i senegambià.

En les entrevistes exploratòries ha aparegut repetidament el concepte de “convivència fràgil” i “equilibri inestable”, és a dir els participants consideren que si bé actualment no han aparegut brots xenòfobs importants, més enllà d'alguns casos aïllats i atribuïts a persones de fora del barri, consideren que en un futur, si no es posen mitjans per facilitar la convivència, poden aparèixer friccions entre les diferents poblacions.

En aquest sentit, cal esmentar que si bé a Pont Major no s'estableix una relació entre migració i activitats delictives, aquesta percepció és present a Can Gibert, especialment en referència als parcs i espais públics, on alguns veïns denuncien que existeix tràfic d'estupefaents i una sobreocupació de l'espai públic per part de migrants que els fa perdre atractiu per a la població autòctona. També, en algunes entrevistes exploratòries s'ha criticat la instal·lació d'una oficina d'estrangeria a la carretera de Santa Eugènia, en tant que es considera que contribueix a augmentar la visibilització de la població migrada al barri. Emperò, la majoria d'entrevistats consideren que l'arribada de migració pot ser un actiu positiu pel barri de Santa Eugènia, si bé es constata el perill que es reproduïxen dinàmiques de guetificació com les atribuïdes al municipi col·lindant de Salt.

En referència a les entrevistes realitzades a Pont Major, la migració no és percebuda com a problema, però tampoc existeix la consciència de veure-hi un actiu. La majoria d'entrevistats consideren problemàtica la “guetificació” del CEIP Carme Auguet, que

comporta que la població autòctona prefereixi enviar als infants al col·legi concertat de les Dominiques, o a altres escoles fora del barri.

4.2.2 Procés de selecció del target

El procés de selecció del target ha estat realitzat a través dels contactes oferts pels serveis socials del barri. El target correspon a persones migrants que no han regularitzat la seva situació administrativa, és a dir o bé es troben en situació d'il·legalitat, o no disposen de permís de residència. Les persones entrevistades són d'origen magribí o llatino-americà. Les entrevistes han estat realitzades al Centre Cívic de Santa Eugènia i el de Pont Major respectivament.

4.2.3 L'anàlisi de les trajectòries

De les entrevistes s'extreu que el principal factor de vulnerabilitat del target ve determinat per la situació d'irregularitat administrativa, el que els dificulta l'accés a prestacions i serveis, per exemple continuar l'escolarització després de l'ESO en el cas d'una de les persones entrevistades, així com la plena inserció al món laboral, poder treballar com a administrativa en el cas d'una migrant llatino-americana.

La trajectòria migratòria de les persones entrevistades mostra que abans de l'arribada al barri van passar per altres poblacions gironines (Salt, L'Escala, Palamós, Figueres,...) i que les motivacions per instal·lar-s'hi responen a la presència de xarxes familiars i de paisanatge (és a dir, de connacionals) en el territori. Per exemple, una de les entrevistades arriba a Santa Eugènia *"yo llegué aquí desde Marruecos para trabajar en casa de un médico, pero mi marido ya llevaba muchos años aquí, vivía en el barrio."* Mentre una altre de les entrevistades a Pont Major *"jo vaig venir a viure aquí el 2005, amb 14 anys (...) vaig anar primer a Palafrugell, a casa del meu germà que porta 8 anys aquí, i després la meva germana i el meu altre germà. Vam estar 3 mesos i després vam venir aquí a Pont Major."* En el cas de Santa Eugènia, aquestes xarxes acostumen a estendre's també al terme municipal de Salt.

Els motius que han portat a migrar a les persones entrevistades són les oportunitats de millorar la seva promoció laboral, augmentar la seva capacitat econòmica i desenvolupar un nou projecte de vida per ells i la seva família de descendència, el que en paraules d'una de les entrevistades *"venir aquí és l'oportunitat per tenir un bon futur"*. No s'observa una voluntat de retorn al país d'origen, especialment entre la gent jove, que són els més refractaris a aquesta possibilitat. Els sentiments d'identitat varien també en funció de l'edat, mentre les dos persones joves es consideren catalanes, les dues persones adultes comparteixen la identitat d'origen amb la identitat d'acollida, si bé consideren que els seus fills ja són catalans o gironins. En les persones entrevistades no s'ha observat un sentiment de pertinença territorial en referència al barri on viuen, el territori (barri) és vist més com un lloc on viure, però no com a un espai generador d'identitat.

Un dels principals problemes que associen a la seva situació administrativa és la dificultat per accedir a un treball digne, i en un dels casos la dificultat per poder continuar els estudis un cop finalitzada l'Educació Secundària Obligatòria. Tanmateix, aquest factor és percebut com a temporal, situant-se en una posició d'espera fins a la regularització de l'expedient. Tanmateix, aquesta situació pot esdevenir una font d'angoixa i frustració, que es veu accentuada quan no es disposa d'estructures familiars i d'amistats properes que puguin satisfer el suport emocional.

El dol migratori tot i que és present, no apareix com a un factor rellevant de l'anàlisi de les entrevistes. Si ho són el sentiment de solitud i la manca de xarxes relacionals, especialment les xarxes d'amistat. Aquestes xarxes presenten una elevada homogeneïtat, la majoria de persones entrevistades es relacionen amb altres migrants, preferentment del mateix país o àrea geogràfica, amb poc contacte amb la població autòctona.

En cap cas, els entrevistats feien ús dels serveis religiosos presents al barri (església o mesquites, en el cas de Santa Eugènia), si bé entre la població d'origen magribí s'apuntava a que aquesta era freqüentada per algun amic o familiar. Tampoc es participava de cap agrupació cultural, ni es realitzava cap activitat comunitària que servís de vincle amb la població migrant.

En cap de les entrevistes realitzades s'ha manifestat una por a l'expulsió, ni l'existència de problemes judicials oberts en aquest sentit. A diferència d'altres ciutats, no s'extreu de les entrevistes una pressió policial en aquest sentit.

4.2.4 Les fonts de suport social

La principal font de **suport material** de les persones entrevistades era l'economia informal (des de treballs irregulars fins la pràctica del troc, tot i que en cap cas van aparèixer la connexió amb activitats delictives) el suport familiar (de la xarxa en el país d'acollida) i en menor mesura el suport comunitari, especialment l'ofert per les xarxes d'amics i coneguts de la mateixa àrea geogràfica de procedència. En les entrevistes es constata la percepció de manca d'ajuts a la població d'origen migrant no regularitzada, i com la seva situació administrativa era una barrera constant per accedir a les prestacions. Malgrat que la manca d'un permís de treball els impedeix accedir a un treball regularitzat, la majoria de persones entrevistades han satisfet part de les seves necessitats econòmiques en el mercat de treball informal (venda al mercat, treball irregulars en el sector de la neteja i el cuidat, troc de productes)

El suport informacional es canalitza prioritàriament a través de serveis socials, i en menor mesura a través de les xarxes comunitàries. Malgrat l'existència de serveis jurídics privats d'assessorament a l'estrangeria i d'associacions que treballen amb migrants, cap de les persones entrevistades havia accedit a aquests serveis i desconeixia la seva existència. La valoració de la tasca de suport informacional desenvolupada per serveis socials és valorada positivament, tot i que es considera insuficient en tant que encara no els havia servit per resoldre el seu expedient

d'estrangeria. En aquest sentit, ha aparegut la demanda en una de les entrevistes de la necessitat de serveis especialitzats amb migració.

El suport emocional de les persones entrevistades provenia bàsicament de les xarxes d'amistat, reduïdes i insuficients per a la seva satisfacció. Tal i com hem fet esment en l'anàlisi de les trajectòries aquest suport és considerat insuficient per superar els sentiments de solitud i d'angoixa de les persones entrevistades. Dins del suport emocional també cal incloure les relacions que s'estableixen amb les xarxes familiars i comunitàries del país d'origen, que es realitzen via contacte telefònic i majoritàriament per Internet, en tant que aquest és percebut com un mitjà de comunicació més econòmic. Una de les persones entrevistades té connexió a Internet a casa, i les altres utilitzen connexions en espais públics (biblioteca-centre cívic a Pont Major) i locutoris (a Santa Eugènia.) Cal afegir que malgrat la presència d'un locutori a Pont Major, aquest no era utilitzat pels entrevistats donat que es considerava un espai incòmode per les persones que el freqüentaven.

4.2.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats

La relació amb l'estructura d'oportunitats del barri és més aviat minsa i es canalitza principalment a través del contacte amb serveis socials, biblioteca i escola (poders públics), teixit comercial i locutoris (mercat) i xarxes d'amistats (comunitat). Tanmateix, les persones entrevistades consideren que el fet de viure en una ciutat, els ofereix més possibilitats de trobar feina.

Tal i com hem dit, hi ha un baix nivell d'identificació territorial amb el barri, preferint cercar espais d'identificació suprabarrial (Girona o Catalunya) considerats com a més inclusius. Respecte a la llengua parlada, en el cas d'una migrant marroquina jove escolaritzada a Catalunya s'expressava bàsicament en català, mentre la població adulta no coneixia encara la llengua, tot i que mostrava un gran interès en aprendre-la.

Malgrat existir associacions de migrants a Santa Eugènia, no així a Pont Major, les persones entrevistades tal i com hem fet esment, no mantenen relació amb aquestes. Tampoc participen de la vida associativa del barri, ni prenen part de les activitats de dinamització cultural que s'hi realitzen excepte una migrant de Pont Major que portava als seu fill a les activitats que es desenvolupaven al centre cívic.

4.2.6 Diferències entre barri cèntric i barri perifèric

La principal diferència entre Santa Eugènia i Pont Major, és que el primer barri disposa de serveis adreçat en l'esfera del mercat orientats a la població migrant, mentre Pont Major disposa només d'un locutori. La perifèritat de Pont Major incideix en la socialització de la població migrant, que es veu compel·lida a sortir del barri per cercar espais de trobada en altres barris de la ciutat, donades les dinàmiques d'aïllament urbà, el que succeeix en menor mesura a Santa Eugènia, on fan més "vida de barri".

Un altre element important, tot i que no s'ha reflectit en les entrevistes és el fet que a Santa Eugènia existeix també un teixit associatiu migrant, mentre a Pont Major aquest és inexistent. Tanmateix, el fet que aquest sigui desconegut per les persones entrevistades a Santa Eugènia pot ser un indicador de la seva manca de visibilitat al conjunt del barri.

Les persones entrevistades a Pont Major consideren que aquest és un barri tranquil on residir-hi, destaquen el seu caràcter residencial, amb uns espais públics cuidats, però alhora constaten la manca d'activitats de dinamització cultural que puguin atraure el seu interès. En canvi, les persones entrevistades a Santa Eugènia consideraven que s'observa una degradació dels espais públics, especialment dels parcs, acompanyada d'una percepció d'inseguretat.

4.3 Dones monoparentals

4.3.1 Descripció del target en el barris

El perfil que ens hem trobat en els dos barris és el d'una dona jove, amb fills petits a càrrec, separada, amb trajectòries d'inserció laboral oscil·lants i que en alguns casos han patit episodis de violència de gènere de la seva anterior parella. Les dones entrevistades no són originàries del barri, una d'elles és d'origen migrant llatino-americà, amb permís de treball, i les altres espanyoles nascudes fora de les comarques gironines. Tanmateix, cal tenir en compte que a Santa Eugènia existeix un important nombre de llars monoparentals d'origen llatino-americà, ja sigui per què estan pendents de la reagrupació familiar o per fractures familiars posteriors a la mateixa.

L'arribada a la província de Girona de les dones entrevistades està relacionada amb motius laborals o vinculats a les seves relacions de parella anteriors. Les majoria d'entrevistades han anat a viure al barri amb posterioritat a la fractura conjugal, mantenint com a principal motiu la necessitat d'allunyar-se de la seva anterior parella, tot i que els factors de selecció territorial latents oscil·larien entre la facilitat d'accés a l'habitatge (oferta, preu del mercat immobiliari) i les possibilitats de trobar feina a Girona. Actualment, les entrevistades treballen irregularment, a hores en el sector de la neteja i el cuidat domèstic, reben prestacions assistencials (PIRMI) i pensions de paternitat, en el cas que els fills estiguin reconeguts (el que no succeeix en dues de les entrevistes) i tenen força dificultats per sufragar les seves despeses.

4.3.2 Procés de selecció del target

El *target* ha estat seleccionat en base als contactes oferts per serveis socials. Les entrevistes han estat realitzades al centre cívic de Santa Eugènia i Pont Major i a un bar, donada la compaginació d'horaris amb la persona entrevistada que feia impossible l'entrevista al centre cívic. En referència a aquest fet, cal afegir que

donades les dificultats de les entrevistades per conciliar el cuidat dels infants amb la feina, ha estat força difícil la seva programació, produint-se diversos casos de cancel·lació de les entrevistes.

4.3.3 L'anàlisi de les trajectòries

La majoria de dones entrevistades situen com a moment crític de la seva trajectòria el procés de fractura de la relació de parella, i destaquen el pes dels factors anteriors que pesen en la relació, especialment les dinàmiques de violència de gènere o el desinterès de les seves exparelles en els seus fills. Per exemple, una de les entrevistades en Santa Eugènia comentava *"no me ayudó en nada cuando estaba embarazada y cuando parí tampoco. Con el tiempo me empezó a ayudar, pero porqué le puse una demanda por paternidad, y por medio de allí es como me ayuda. Me pasa una pensión y visita al niño una vez a la semana."* Malgrat que aquestes han estat molt rellevants en la seva trajectòria, la majoria d'entrevistades han preferit no comentar-les en l'entrevista. En dos casos, les entrevistades van denunciar a les seves ex-parelles i tenen una ordre d'allunyament de les mateixes, que no sempre és efectiva.

El naixement dels fills és viscut com un dels episodis més significatius en la seva trajectòria biogràfica. El conjunt d'entrevistades consideren aquest fet com altament positiu, i consideren que és el que els ha donat forces per continuar malgrat les dificultats. En dos casos, les entrevistades han tingut fills amb anteriors parelles, abans del seu últim fill.

El conjunt d'entrevistades han arribat al barri després del naixement del seus fills, i mostren un baix nivell d'integració territorial amb el barri. El motiu de selecció del territori ha estat casual, en la majoria de casos no coneixien el barri abans d'instal·lar-s'hi i han vingut motivades per la presència de xarxes familiars (trasllat al pis de la mare, proximitat de familiars), per xarxes d'amistat o en un dels casos per què era el pis on s'havien instal·lat prèviament a la ruptura de la parella. Tanmateix, tot i que no ha estat evidenciat en les entrevistes cal tenir en compte les facilitats que ofereix el territori per accedir a l'habitatge.

La situació vital que travessen (manca de temps pel cuidat del fill, dificultats per accedir a una feina estable,...) els provoca trastorns d'ansietat i estrès *"tengo que tomar la medicación para encontrarme bien, cuando tengo crisis de ansiedad entonces me tomo un ansiolítico, que me recetó el psiquiatra, y eso me ayuda a calmarme."* Un altre factor d'estrès és la manca de xarxes relacionals, tal i com comenta una entrevistada *"solo tengo relación con mi familia, con la cuñada del padre de mi hijo, la asistente social y cuatro amigas que viven aquí en Can Gibert del Pla"*

Els fills acostumen a acudir a llars d'infants fora del barri, escollides en funció de la proximitat a determinats treballs irregulars (en l'hostaleria i la neteja) de manera que els permeti compatibilitzar horaris. Les dues principals problemàtiques a les que fan referència les entrevistades són la dificultat per compatibilitzar els temps de cuidat als infants amb les possibilitats de trobar una feina i les dificultats econòmiques per

sufragar les seves despeses. Així com comenta una de les entrevistades “*el problema es el horario, porque el niño está en la guardería de 9 a 5, y los trabajos son de 6 a la mañana a 2, o de 2 a 10, o de 10 a 6 de la mañana.*”

En aquest sentit, consideren que un cop els infants puguin ingressar al cicle d'escolarització, podran arreglar-se-les per accedir a un treball estable. En el cas de la migrant llatinoamericana, el fet de no disposar d'un treball, malgrat tenir els papers en regla li impedeix iniciar els tràmits de reagrupament familiar per poder portar als seus altres fills.

En la majoria de casos es tracta de trajectòries laborals precàries (tarotista, cura de persones, neteja, presentació de programes de televisió a cadenes locals,...) i discontinúes en el temps. Tanmateix, consideren que la seva joventut és un actiu que les permetrà inserir-se al món laboral. En aquest sentit, les entrevistades coincideixen a valorar la seva situació de vulnerabilitat com estacional.

Respecte al seguiment de cursos de formació ocupacional consideren que tot i estar motivades en seguir-los, no disposen de temps per a la seva realització. Hi ha una voluntat amb promocionar-se laboralment, i algunes d'elles han seguit diferents cursos de formació ocupacional (informàtica, anglès, secretariat,...)

4.3.4 Les fonts de suport social

Entre les principals fonts de suport social destaquen:

El suport material: principalment a través de l'estat en forma de prestacions (majoritàriament PIRMI i les prestacions que els passen els pares dels seus fills, quan aquests han reconegut la paternitat) i les xarxes familiars. Per exemple, una de les entrevistades ha enviat a un dels seus fills a la seva família que viu fora de Catalunya per al seu cuidat, mentre es dedica a cuidar al més petit a casa seva; i una altra conviu amb la seva mare amb qui es reparteixen les tasques de cuidat de l'infant. En el cas de l'entrevistada llatinoamericana té tres fills, un viu amb ella fruit d'una relació que va tenir ja a Girona i els altres al país d'origen, on els cuiden els seus pares. Les altres entrevistades fan ús de les xarxes familiars en funció de les seves necessitats. També les xarxes familiars, s'han revelat com un element important per resoldre les necessitats habitacionals, ja sigui per què han anat a viure en habitatges compartits amb familiars o per què la família els ha facilitat l'accés a l'habitatge.

El suport informacional és canalitzat principalment a través de serveis socials. L'accés a serveis socials en el territori ha estat variat, normalment facilitat a través d'altres oficines de serveis socials o atenció en les localitats on vivien abans de la separació, algunes d'elles on van adreçar-se arran dels episodis de violència de gènere que havien viscut. La valoració general del servei és positiva, tot i que consideren que no arriba a satisfer les seves necessitats. Un altre element important alhora de trobar suport informacional són les xarxes d'amistats, especialment alhora de trobar feina i trobar casa.

El suport emocional es realitza a través de l'estructura familiar, quan es manté un contacte amb la mateixa, i a través de les xarxes d'amistats o en el cas de Santa Eugènia a través del grup de recolzament mutu de dones monoparentals dinamitzat per Serveis Socials. En aquest sentit, cal esmentar que les dones que han participat d'aquest grup consideren l'experiència força positiva, en tant que aquesta els ha permès trencar la situació d'aïllament relacional amb què es trobaven, compartir experiències i recursos, i trobar manera d'ajudar-se mútuament, per la qual cosa considerem que en aquest cas específic caldria incloure-la també com a font de suport informacional i material.

4.3.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats

De les entrevistes realitzades en destaca el baix nivell de territorialització del target respecte al barri. Tal i com apuntàvem anteriorment, el fet d'haver vingut al barri de forma casual i la manca de temps de socialització a causa del cuidat de l'infant, dificulta la seva integració en les xarxes del territori, el que accentua la sensació d'aïllament i solitud.

El contacte amb l'esfera dels poders públics en el barri es canalitza principalment a través de serveis socials, i les àrees bàsiques de salut, especialment l'àrea de pediatria per la cura dels infants. En el cas de Santa Eugènia, les persones entrevistades mostren una satisfacció de l'atenció sanitària rebuda i en el cas de Pont Major, utilitzen l'àrea de salut del municipi veí de Sarrià de Ter, amb un grau de satisfacció desigual.

En referència a l'esfera del mercat, la seva relació es veu reduïda a la compra de productes de primera necessitat al barri. Tanmateix, donat que la majoria d'elles es traslladen a altres zones de la ciutat, a voltes la compra diària es realitza a altres zones de la ciutat. No consideren que el fet de viure al barri afavoreixi o perjudiqui les seves possibilitats de trobar feina, i tampoc identifiquen en el barri ofertes laborals que puguin interessar-les, malgrat que els agradaria poder treballar al barri *“si encontrara un trabajo en el barrio podría estar más cerca de mi hijo”*

Les persones entrevistades disposen de transport privat per realitzar els seus desplaçament, i no acostumen a utilitzar els transports públics. L'ús del cotxe és vist com una necessitat per compatibilitzar horaris, i en depenen per l'organització de la seva jornada. En aquest sentit, una avaria en el cotxe pot suposar un important trasbals que afecti tant als seus ingressos econòmics com a la cura de l'infant.

Desconeixen l'existència del teixit associatiu del barri, i només participen d'aquelles activitats lúdiques orientades als infants. Aquestes alhora que la llar d'infants són també un petit espai de socialització amb altres mares. Tanmateix, consideren que aquestes activitats són poques hi haurien d'augmentar-se. En les entrevistes no es percep doncs un sentiment de pertinença al territori, que és vist com un espai residencial. No hi ha una percepció d'identitat territorial, però si una autocategorització: en aquest sentit, les entrevistades acostumen a definir-se a si mateixes a partir de la

condició de monoparentalitat. En aquest sentit, consideren que la seva vida va canviar en el moment de naixement del seu fill, i sobre aquest fet acostumen a construir la seva identitat personal.

Els parcs i espais públics són utilitzats per passejar amb l'infant, tot i que en destaquen una certa degradació (brutícia, manca d'espais orientats als infants,...), per la qual cosa prefereixen acudir a altres zones de la ciutat (Barri Vell, Devesa,...)

4.3.6 Diferències observades entre barri cèntric i barri perifèric

No s'observen diferències significatives en el *target* pel fet de viure al barri cèntric i al barri perifèric. El baix nivell d'inserció territorial del *target* i l'ús del transport privat contribueix a minimitzar-ne la variació. La principal diferència rauria doncs en el fet de la constitució d'un grup de suport mutu entre dones al barri de Santa Eugènia, que ha estat molt ben valorat per les entrevistades.

No s'expressa un desig de mobilitat territorial de les entrevistades vers altres barris, però tampoc s'indiquen factors que afavoreixin la seva permanència més enllà dels conjunturals. Podríem concloure dient que és un *target* on la seva quotidianitat gira exclusivament a partir de la dimensió de la monoparentalitat i on els altres factors són viscuts com a contingents.

4.4 Aturats de llarga durada

4.4.1 Descripció del *target* en el barris

Aquest és un dels *targets* que *presenta una major varietat de manifestacions en les zones estudiades*. Si fa uns anys, el perfil d'exclusió associat a aquest *target* presentava uns trets comuns: homes de mitjana edat amb moltes dificultats per reincorporar-se al món laboral després d'un període de treball estable en empreses que havien tancat o reduït plantilles a conseqüència del procés de reestructuració econòmica, actualment els canvis en l'estructura socio-econòmica gironina han variat aquest perfil: la situació d'atur estructural ha canviat per la de precarietat. Aquest fet, queda reflectit en les entrevistes exploratòries on s'afirma que si fa uns anys aquest era un *target* relativament significatiu tant a Pont Major com a Santa Eugènia, barris de composició eminentment obrera, actualment l'atur no és percebut com un problema social estructural, associant-se a una multiplicitat de fenòmens diversos.

En aquest sentit no podem parlar tant ja de desafiliació respecte al món laboral, com succeïa als anys 80, sinó d'un accés precari i inestable als ingressos derivats de l'ocupació que no permet garantir la capacitat econòmica suficient per afrontar les despeses del cost de la vida i que pot tenir el seu factor desencadenant en factors d'ordre contingent (malalties físiques i psíquiques, monoparentalitat, addiccions, insuficiència formativa,...). D'altra banda cal afegir que aquest ha passat de ser un

target majoritàriament masculí, a mostrar una presència important de dones, el que es reflecteix en el perfil de les persones entrevistades.

4.4.2 Procés de selecció del target

El target ha estat seleccionat a partir dels contactes oferts per serveis socials. Les entrevistes es van desenvolupar una en el centre cívic de Pont Major i altres dues en dos bars, donades les dificultats de compaginació d'horaris. Donades les dificultats de contacte amb les persones entrevistades, finalment aquest target s'ha restringit a tres entrevistes: dues a Santa Eugènia i una a Pont Major. Tanmateix considerem que les dades són prou representatives de la seva manifestació.

4.4.3 L'anàlisi de les trajectòries

En dos dels casos analitzats, en destaca l'existència d'una malaltia com a causa principal que dificulta l'accés al món del treball, *"me operaron tres hernias discales en el 2004 y ahora estoy en el proceso de recuperación, y ya no puedo trabajar en una cocina"* i en un dels casos ha estat la malaltia de la seva filla de la participant el factor que condiciona la seva precarietat laboral, al que cal afegir la circumstància de monoparentalitat, tot i que actualment aquesta persona es trobi en procés d'iniciar una nova relació: *"la meva nena és una nena amb dependència, aquesta dependència la tindrà sempre, potser més endavant es podrà valdre més per ella mateixa. Però ara he de cuidar d'ella, això no em permet treballar. Tot i que treballi, però no puc tenir una feina normal, amb horari normal. I les altres feines no puc estar assegurada per què si no, no em donarien el PIRMI."*

En aquest sentit, i tal com comentàvem en la descripció del *target* i de la ciutat, l'atur a les comarques gironines és molt inferior que a la resta de ciutats analitzades, per la qual cosa els motius d'exclusió del mercat laboral no poden atribuir-se a factors de caire estructural, sinó contingents a la biografia de les persones.

L'escolarització rebuda per les persones entrevistades correspon al perfil d'estudis secundaris, alguns no acabats, amb una vida laboral anterior vinculada a tasques de secretariat administratiu, neteja i cuina. En el cas de l'home entrevistat, les altres dues eren dones, anteriorment havia treballat com a cuiner qualificat, però la malaltia li va impedir seguir desenvolupant la seva feina: *"hice el oficio de cocinero, trabajé 12 años en un hotel de cinco estrellas (...) pero con la enfermedad he tenido que dejar de trabajar"*. En altres casos les seves trajectòries havien estat irregulars (neteja, cuidat, tarot, administratives,...), tal i comenta una de les entrevistades de Santa Eugènia *"faig feines de neteja a diferents barris de Girona."*

Les persones entrevistades no han nascut al barri, i la seva residència és recent, en el cas de l'entrevista a Pont Major és un migrant regularitzat. Els motius pels quals van decidir traslladar-s'hi són variats: des de la possibilitat de trobar un pis fins a la presència prèvia de xarxes familiars.

Totes les persones entrevistades consideren que estan motivades per trobar una feina, però consideren que les circumstàncies que travessen els dificulten accedir a un treball digne i disposar d'una carrera professional estructurada.

4.4.4 Les fonts de suport social

La principal font de **suport material**, a més dels treballs inestables i en alguns casos dins l'economia informal, són les prestacions obtingudes en forma de PIRMI i altres prestacions (malaltia, ajuts per a la dependència), tramitades a través del servei social, així com el suport familiar *“si tengo una necesidad económica, se lo pido a mis padres, no se lo pido, pero en caso que lo haga, siempre me lo dan”*. En aquest sentit és comenten diferents estratègies de supervivència activades per garantir el suport material, com l'ús de la targeta crèdit per fer front a les despeses de cap de més.

La principal font de **suport informacional** és el suport institucional, canalitzat a través de Serveis Socials i el Dispositiu d'Inserció ocupacional ubicat al barri de Sant Narcís i les empreses de treball temporal que es troben ubicades fora del barri. També en una de les entrevistes apareixen els contactes amb xarxes d'amistats i coneguts com a mitjà d'obtenir informació per accedir al mercat de treball: *“on planxo m'ho va trobar la meva germana, una de les feines de neteja és per una mare de l'escola, l'altre va ser també la meva germana qui m'ho va dir, i l'altra una veïna”*

La principal font de **suport emocional** correspon a l'estructura familiar, i a xarxes d'amistats que en alguns casos són molt reduïdes i tendencialment homogènies (per sexe o origen de l'entrevistat).

4.4.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats

La relació del target amb el barri és reduïda pel que fa referència als factors intrínsecs de vulnerabilitat. Així doncs, de les entrevistes realitzades no s'extreu que el fet d'habitar en el territori faciliti o dificulti les seves oportunitats de trobar feina. Totes les persones entrevistades coincideixen a afirmar que no consideren la possibilitat de trobar una feina adequada al seu perfil en el barri.

La recerca de feina es realitza a partir del contacte amb serveis socials, i amb altres serveis que no es localitzen al barri com el dispositiu d'inserció ocupacional de Sant Narcís, on els entrevistats hi han acudit a cercar assessorament. També destaquen la relació amb empreses de treball temporal, tot i que l'experiència obtinguda no sempre ha estat satisfactòria. En aquest sentit, es considera que aquestes empreses no els han ofert feines adequades a les seves necessitats, per la qual cosa o bé han estat de curta durada, o les han hagut d'abandonar.

4.4.6 Diferències entre barri cèntric i barri perifèric

No s'observen diferències significatives en el target pel fet de viure a Santa Eugènia o Pont Major. Aquest fet pot estar relacionat amb el baix nivell d'integració territorial del target i l'ús del transport privat que minimitza les diferències de connectivitat entre barris.

L'única diferència a esmentar és que les persones que viuen a Santa Eugènia tenen una xarxa relacional més territorialitzada al barri, mentre la persona que habita a Pont Major ubica la seva xarxa relacional a escala de ciutat. Tanmateix, cal tenir en compte que aquesta darrera és d'origen migrant i nou vinguda al territori.

4.5 Gent gran

4.5.1 Descripció del target en el barris

El perfil de gent gran és també un dels perfils emergents de vulnerabilitat en els dos barris estudiats. En el cas de Pont Major, la gent gran en situació d'aïllament es concentra a la zona antiga, col·lindant amb Sarrià de Ter i a la zona dels Blocs Sindicals, mentre al barri de Santa Eugènia, la proporció més alta de població envellida és concentra a la zona de Can Gibert del Pla. En ambdós barris, la població envellida i sobreenvellida es troba en augment, i el perfil més vulnerable correspon a dones vídues que reben pensions no contributives i que disposen de poques, i en alguns casos inexistents, relacions socials.

A aquest fet cal afegir les dificultats de mobilitat, en el cas dels Blocs Sindicals i els observats a Can Gibert no disposen d'ascensor, i malgrat que aquest factor no ha aparegut a les entrevistes pot ser un factor agreujant per la població amb mobilitat reduïda.

4.5.2 Procés de selecció del target

Les quatre persones entrevistades són dones, vídues amb un llarg període de residència al barri, amb un nivell d'estudis baix, amb xarxes familiars reduïdes o inexistents i amb un baix nivell d'inserció a les xarxes comunitàries. En dos casos havien no havien acabat l'ensenyament primari, i en altres dos no tenien estudis.

El procés de selecció del target es va realitzar principalment a través de serveis socials, tot i que en el cas de Santa Eugènia també es va utilitzar el un contacte ofert a partir de la primera entrevista. Les entrevistes es van realitzar a les cases de les participants, dos a la zona dels Blocs Sindicals de Pont Major i les altres dues a Can Gibert del Pla. Tres de les persones entrevistades eren d'origen migrant del sud d'Espanya i una era gironina.

4.5.3 L'anàlisi de les trajectòries

El factor principal desencadenant de les situacions de vulnerabilitat que apareix en el conjunt de trajectòries analitzades correspon a l'enviduament i la progressiva pèrdua de vincles familiars i relacionals. *"cuando murió mi marido yo ya tenía 66 años, estaba en casa, y me quedé solo con la pensión de viudedad. Desde entonces vivo sola en casa, porque no puedo mantener otra gente con 493 euros al mes"*. En un dels casos, la persona entrevistada no disposa de xarxa relacional, malgrat que la seva família habiti en el mateix territori, per haver trencat relació amb ella, i l'única relació social es vehicula a través de serveis socials. En els altres casos, una persona comparteix pis amb el seu fill, el que l'ajuda econòmicament a fer front a les despeses, i en els altres mantenen contacte amb les seves xarxes familiars que viuen a zones properes a les de residència de l'entrevistada.

Les persones entrevistades experimenten un fort sentiment de solitud, especialment sever en una de les entrevistes realitzades al barri de Pont Major, per la manca de relacions socials. En aquest cas, la persona no surt gairebé mai de casa seva, depenent d'una treballadora familiar que realitza les compres.

Les persones entrevistades viuen en una situació de manca de seguretat econòmica, donats els minsos ingressos derivats de les seves pensions. Les relacions amb les xarxes familiars poden ser tenses, així en alguns casos es considera que la família manté una relació utilitària amb l'entrevistada, ja sigui per demandes econòmiques (exigència de diners) o trasllat de tasques de cuidat. En el cas de la persona que cohabita amb el seu fill, aquesta preferiria gaudir de major independència i que ha de realitzar tasques de cuidat que no li corresponen, tot i que ho matisa pels episodis d'alcoholisme que el seu fill ha travessat.

La majoria d'entrevistades disposen de minsos ingressos econòmics, derivats de les prestacions no contributives i de viduïtat, que compaginen amb els estalvis anteriors. La principal estratègia de supervivència que empren per arribar a cap de més, és la minimització de despeses, optant per gastar únicament els productes de consum bàsics.

En el barri de Pont Major, no mantenen cap relació amb el teixit cívico-associatiu del barri, del qual afirmen desconèixer la seva existència, mentre en el cas de Santa Eugènia participen activament del casal d'avis ubicat a Can Gibert del Pla.

4.5.4 Les fonts de suport social

El **suport material** ve donat per les prestacions derivades de la jubilació, en la majoria de casos es tracta de pensions no contributives, al que cal afegir la pensió de viduïtat. En alguns casos, hi ha un mínim suport familiar *"mi hijo, cuando tiene trabajo contribuye a los gastos de la casa"*, tot i que en altres casos, la família no es percebuda com a font de suport material, fins i tot com a font de despeses addicionals: *"antes tenía ahorros, pero se los di a mi sobrina para que se comprara el coche, y no*

solo he tenido que pagarle el coche, sino las multas. Podría haber perdido este piso. Suerte que la asistenta me ayudó". En tots els casos, el suport material rebut és reduït i insuficient tot i que el consideren que poden gestionar-lo per viure *"yo soy muy buena administradora, puedo vivir con 400 euros al mes"*.

El **suport informacional** és el desenvolupat bàsicament pels serveis socials, que s'ocupen d'assessorar a aquestes persones dels serveis i prestacions als que tenen accés: *"Cuando tengo una pregunta, se lo digo a la asistenta"*. També, en el cas del barri de Santa Eugènia on participaven en espais de socialització i mantenien relacions amb altres persones grans, cal esmentar el suport informacional ofert per xarxes d'amistats i coneguts.

El **suport emocional** es canalitza principalment per les xarxes familiars i d'amistats, quan aquestes són presents. Tanmateix, la majoria de persones entrevistades manifesten un sentiment de solitud i a vegades de desempar: *"cuando estoy enferma no tengo nadie que venga a visitarme, así que me aguanto."*

4.5.5 La relació del barri com a estructura d'oportunitats

En el barri de Santa Eugènia cal destacar a més del treball desenvolupat per l'administració pública la tasca assistencial realitzada per la parròquia del barri a partir de voluntaris així com l'existència d'una llar de jubilats que realitza una important tasca de dinamització socio-cultural, i és molt ben valorada per les persones entrevistades. En el cas de Pont Major, malgrat existir una associació de jubilats força activa, la Unió de Pont Major, les persones entrevistades no en tenien relació i desconeixien la seva existència, tanmateix valoren molt positivament la feina desenvolupada per l'equip de serveis socials i consideren que el barri ha millorat molt des d'abans *"El barrio está mucho mejor que antes. Está todo más limpio. Y con el autobús podem ir a Gerona. Hay bares, tiendas y el centro cívico."*

En tots els casos, les persones entrevistades porten varies dècades vivint als barri, tot i que van néixer a altres poblacions (en tres casos al sud de l'estat espanyol i en un cas a les comarques gironines), tanmateix el seu sentiment d'arrelament amb el barri s'ha anat difuminant, i en el cas de Pont Major aquest no és viscut de forma positiva: les entrevistades consideraven que la zona on vivien, els Blocs Sindicals, no els satisfien les xarxes relacionals amb altres persones gran: *"no tengo amigos ni vecinos que me vengan a ver a casa. Ni los quiero. No son buena gente. No me caen bien. No me gustan. No son gente como yo. Son gente que habla mucho de los otros. Se pelean. Yo solo hablo con la asistenta, somos amigas, cuando viene hablamos mucho"*

Dos de les persones entrevistades comptaven de servei de teleassistència i en el cas de Pont Major, del suport d'una treballadora familiar que les ajudava en la cistella de la compra *"yo no salgo nunca de casa. A veces viene la asistenta a hacerme los recados, tambien viene a visitarme la Úrsula (trabajadora social de Pont Major), pero limpiar, limpio yo. (...) "*. En les entrevistes realitzades, les persones habitaven en pisos que no

disposaven d'ascensor, el que si bé encara no els resultava un problema greu de mobilitat, es preveu que ho pugui ser en un futur.

Les persones entrevistades han sentit a parlar de la llei de Dependència, especialment comenten que *“lo he oído por la tele. Son ayudas para gente mayor. Pero yo no puedo pedirla”*.

4.5.6 Diferències entre barri cèntric i barri perifèric

Les entrevistes realitzades a Pont Major situen com una de les problemàtiques diferencials la de la mobilitat. Connectada a la mateixa, hi ha una percepció d'enclaustrament *“no tengo ganas de salir a ningún sitio. Ahora estoy muy cansada. Nunca salgo de casa, solo al balcón, un poquito. Pero prefiero quedarme en casa, limpiar, ver la tele,.. Solo salgo cuando tengo que irme a hacer análisis al ambulatorio.”*, afavorit per la minsa estructura comercial del barri i la mobilitat reduïda d'aquestes persones. Malgrat que al barri de Pont Major existeix una associació de Jubilats molt activa, les persones entrevistades no hi participen, el que agreuja la seva situació d'aïllament relacional: *“Yo no he ido nunca a ninguna asociación. No me gusta salir de casa”*

En canvi, en el barri de Santa Eugènia les persones entrevistades participaven de les activitats que es desenvolupaven al casal d'avis i mantenien una mínima xarxa relacional. *“Voy cada tarde al casal, allí nos encontramos y hacemos muchas cosas. Hicimos una fiesta de disfraces que yo les hice los vestidos. A mi me gusta mucho coser.”* Malgrat que no podem inferir de les entrevistes analitzades que el fet de viure en un o altre barri afecta directament a l'esfera relacional de la gent gran; si que podem extreure de les entrevistes que a Santa Eugènia – Can Gibert sembla haver-hi més espais de socialització per a la gent gran a Pont Major.

5. Conclusions de l'estudi i recomanacions

De l'estudi, no s'extreu que els factors territorials, aquells associats amb al barri de residència, puguin actuar com a factors exclusògens per als *targets* estudiats. És a dir, en les trajectòries analitzades no es percep que el fet de viure en un o altre dels territoris accentuï la vulnerabilitat dels *targets* comparats. No obstant això, cal tenir en compte que els dos barris seleccionats en l'estudi no es troben sotmesos a processos d'estigmatització social. Possiblement, els efectes de barri serien diferents si l'estudi s'hagués realitzat en territoris que arrossegueu un estigma social percebut, tant endo- com exo- territori (per exemple, el barri de Font de la Pólvora) on podríem haver trobat factors d'exclusió específicament territorial.

Tanmateix, a partir de la confrontació dels resultats de l'anàlisi de les trajectòries amb els corresponents a l'estructura d'oportunitats considerem que un millorament de la interacció entre les diferents esferes que conformen l'estructura d'oportunitats territorials (el mercat, els poders públics i la comunitària) pot afavorir la inclusivitat socio-espacial dels col·lectius vulnerables. És a dir, si bé el barri no actua agreujant les condicions de vulnerabilitat pot afavorir la inclusivitat socio-espacial dels col·lectius vulnerables.

En aquest sentit, considerem que les polítiques orientades a la inclusió social haurien d'intervenir més activament sobre els recursos mobilitzats per l'estructura d'oportunitats del barri a fi afavorir els mecanismes de suport social i d'inclusió. El disseny i implementació de les polítiques d'inclusió social ha d'incorporar doncs els actius presents en el territori, afavorint una perspectiva integral i promocionant accions transversals que compliquin els diferents nivells i sectors de l'administració amb els actors econòmics i comunitaris.

Així doncs, en el cas del barri de Pont Major, es percep un desajust entre esferes, mentre d'una banda es tracta d'un territori ben dotat d'equipaments públics i serveis, a excepció del transport públic, en relació a la població resident; l'esfera del mercat és dèbil i l'esfera comunitària tot i que sigui present es troba territorialment fragmentada. Es recomana, doncs, activar mecanismes de dinamització, participació i corresponsabilització del teixit cívico-associatiu en l'acció social i potenciar accions que ajudin a la promoció econòmica del territori. Per exemple i en referència als dos perfils vulnerables emergents al barri (gent gran i migrants), cal establir mecanismes de suport i acompanyament comunitari i potenciar alhora xarxes d'acollida per a la població nou vinguda que afavoreixin mecanismes d'integració i mutu reconeixement. Un actiu important, per a la primera tasca és l'associació de jubilats Unió de Pont Major, que disposa d'una important legitimitat al territori i un elevat nombre d'associats, per la segona tasca caldria una major implicació del teixit cívico-associatiu en la creació de mecanismes d'acollida a fi de frenar les dinàmiques de fragmentació i possible guetificació existent.

També, es considera important potenciar elements de centralitat al barri de Pont Major en clau de ciutat. Actualment, l'únic element de centralitat és el Centre Cívic que realitza activitats lúdico-culturals obertes al conjunt del municipi, no obstant això, la

població que acudeix a les mateixes interacciona poc amb el barri, i els joves residents no acostumen a participar d'aquestes activitats culturals. A més del centre cívic, caldria promocionar la creació d'elements de centralitat que afavorissin una potenciació de l'esfera econòmica i la seva incorporació als usos de la població gironina. En aquest sentit, el desviament del tràfic que actualment passa per la carretera de Pont Major vers Sarrià de Ter, pot representar una oportunitat per a la recuperació de la ribera del Riu com a zona de passeig, però alhora si no es desenvolupen accions complementàries podria reforçar-ne la seva perifèritat.

Respecte al barri de Santa Eugènia, cal destacar l'important treball d'inclusió social que es porta realitzant des del Pla d'Educació i Convivència. Tanmateix, cal apuntar que tal i com ja hem ressenyat anteriorment, existeix una percepció d'equilibri inestable donat el creixent nombre de població migrant resident al barri i la manca de recursos que facilitin la seva acollida i interrelació amb la població autòctona. En aquest sentit, és important activar i reforçar polítiques de reconeixement i afavoriment de la diversitat cultural, que converteixen aquesta en un actiu pel conjunt de la ciutat.

Un altre element a destacar del conjunt d'entrevistes realitzades és el baix nivell de territorialització dels i les participants respecte a l'estructura d'oportunitats del barri. Un dels factors explicatius seria que excepte en el cas de gent gran i gent jove, la majoria d'ells porten poc temps vivint al barri, i les seves relacions socials amb el territori són més aviat reduïdes i tenen un sentiment de pertinença territorial escàs.

En el cas de la gent gran, tot i portar més temps s'observa un progressiu deteriorament de les xarxes socials a conseqüència de la mobilitat residencial i en el cas dels joves, malgrat el seu vincle territorial pugui ser superior aquest és segmentat en xarxes homogènies i efímeres malgrat els alts nivells d'identitat. En aquest sentit, es considera que cal seguir potenciant la dimensió territorial i comunitària de les accions d'inclusió social, promovent la generació de xarxes de reciprocitat incloents.

En l'estudi realitzat s'ha posat també de relleu quins són els principals reptes de les polítiques d'inclusió socio-espacial en ambdós territoris (risc de guetificació de determinades zones i d'etnificació de les escoles, risc de degradació de l'espai públic, augment de la població migrant i de la gent gran) i en funció d'aquests proposem les següents solucions:

- Cal una intervenció activa dels poders públics per frenar la possible guetificació de determinades zones (especialment els Blocs Sindicals i algunes zones de Santa Eugènia i Can Gibert) En aquest sentit, tal i com han posat de relleu les entrevistes exploratòries a Santa Eugènia, la població migrant tant pot ser un problema com una solució als reptes de regeneració que presenta el barri. En aquest sentit, el fet d'afavorir polítiques de reconeixement en la diversitat, tal i com ja venen realitzant-se amb el Pla d'Educació i Convivència però estenent-lo a d'altres sectors poblacionals, pot servir per augmentar la percepció d'inclusió social en el barri, esdevenint un actiu per a la seva promoció a escala de ciutat.

- Cal emprendre accions per abordar la situació d'etnificació de determinades escoles públiques (el CEIP Santa Eugènia i Carme August) que presenten una elevada taxa d'infants d'origen migrant.
- Cal potenciar grups d'autoajuda i reconeixement mutu entre les persones que comparteixen problemàtiques similars, tal i com demostra la bona acollida que el grup de suport a les mares monoparentals ha tingut entre les entrevistades.
- Cal seguir potenciant el treball en xarxa a Santa Eugènia, i encetar dinàmiques semblants al barri de Pont Major que corresponsabilitzin al teixit cívico-associatiu amb les problemàtiques del barri i serveixin per reforçar l'orientació socio-comunitària de les polítiques d'inclusió social.
- Cal reforçar i desenvolupar mecanismes d'orientació socio-professional entre els joves en situació de fracàs escolar a fi de facilitar la seva integració en el món laboral en unes condicions que permetin la seva promoció professional i qualificació.
- Cal millorar el suport informacional al *target* de població migrant, reforçant els mecanismes d'informació, de mediació comunitària i afavorint la seva integració en el teixit cívico-associatiu del barri.
- Cal recolzar els mecanismes de recolzament comunitari a la gent gran, com el que desenvolupa el grup d'amics dels malalts i la gent gran de la Parròquia de Santa Eugènia, el casal d'avis, i activar iniciatives de suport comunitari a aquest *target* al barri de Pont Major, afavorint al treball intergeneracional. En aquest sentit, és important recordar que una de les principals necessitats de la gent gran en situació d'aïllament relacional és la manca de suport emocional, i que a aquesta població sovint no arriben les associacions de gent gran tradicionals.

6. Bibliografia

- ADROHER, L. (1983) *Girona i els seus barris* ;Girona : Ajuntament de Girona, D.L.
- BARCELÓ, T.; BOVER, M.; RIBAS, A.; RUBAU, A. (1989), "Els barris de Sant Narcís i de Santa Eugènia davant les avingudes del Güell", *Revista de Girona*, 137, pp.37-41.
- CLARA, J. (1983), *Introducció a la història de Girona*, Salt, Col.lecció Històries Locals.
- COSTA, Ll. (director) , MAROTO, J. (coord.) *Història de Girona*. CCG Edicions, Col Joan Puigbert. (2006).
- FABRÉ, Jaume (1986) *Girona entre 4 rius. Origen dels carrers i barris de la ciutat*. Girona: Ajuntament – Servei Municipal de Publicacions.
- FRAGUELL, R.M. (1988), *La ciutat-jardí i l'Obra Sindical del Hogar a l'època franquista: el Grup de Sant Narcís de Girona*, Girona, Cercle d'Estudis Històrics i Socials (col. Quaderns del Cercle, 4).
- OLIVER I ALONSO, Josep (2000) *De la Gran Gerona a l'àrea urbana de Girona. La transformació i econòmica de la ciutat al darrer quart de segle*. Girona: Ajuntament de Girona-Caixa Catalunya.
- OLIVER i ALONSO, Josep (1999) *La construcció de l'espai econòmic i metropolità de Girona: els canvis estructurals de la ciutat des de la transició democràtica*. Girona: Ajuntament de Girona.
- PERNAU, Gabriel (1995) *El Pont Major* -Girona. B Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social.
- PERNAU, Gabriel (1995) *La Font de la Pòlvora*, Girona. Els barris d'ADIGSA, 16. Barcelona : Generalitat de Catalunya , 1995.
- RONQUILLO, Anna (1990) *Estudi demogràfic, social i econòmic sobre la tercera edat a la província de Girona*. Girona: Fundació Caixa de Girona.
- VÁZQUEZ, Eva (2005) *El pont Major*. Girona: Ajuntament de Girona.